

අවිද්‍යාව සහ විමුක්තිය

දන්තන්දේ ධම්මරතන හිමි

ප්‍රකාශක
අනුරාධ ප්‍රේමරත්න

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි.
නිසි අවසරයකින් තොරව, මෙම පොත නැවත මුද්‍රණය කිරීම,
උපුටා පළ කිරීම හෝ අන්තර්ජාලයට පිටපත් කිරීම
ඉදිරි තහනම් වෙයි.

ප්‍රකාශකගෙන්

වෘත්තියෙන් ගණකාධිකාරවරයෙක් වන මම, කුඩා කල සිටම සැදුහැවත්ව හා බුද්ධාගමට ලැදිව බුද්ධ වන්දනා, බෝධි වන්දනා, සිල් සමාදන්වීම්, ධර්ම ශ්‍රවණය කිරීම් වැනි ආගමික කටයුතු වල නිරත වුණෙමි. සිල්වත් කෙනකු වීමට ඒ ක්‍රියා හේතු වූවත්, දුක - දුක ඇතිවීමේ හේතුව - දුක නැති කිරීම හා දුක නැති කිරීමේ මාර්ගය වන චතුරාර්ය සත්‍යයන් අවබෝධ කිරීම සඳහා ඒ කිසිම පුණ්‍ය ක්‍රියාවක් මා හට උපකාරී වූයේ නැත.

පුජ්‍ය ධම්මරතන ස්වමීන් වහන්සේ ඉතා ගැඹුරු ධර්ම, සරල ලෙස විස්තර කර දෙන බවත්, නිවන් මාර්ගය ප්‍රායෝගිකව පෙන්වා දෙමින් භාවනා පාති පවත්වන බවත් අසා, දිනක් උන්වහන්සේ හමු වීමට "දික්කේන භාවනා මධ්‍යස්ථානයට" ගියෙමි.

මා එහි ළඟා වන විටත්, උන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කිරීම ආරම්භ කර තිබිණි.

මේසය මත තිබූ ඔරලෝසුවක් පෙන්වමින්, "මෙය ඔරලෝසුවක් ද, නැත්නම් සංඥාවක් ද ? ඔරලෝසුව කියන සංඥාව තිබෙන්නේ ඔරලෝසුවේ ද නැත්නම් එම සංඥාව ඇත්තේ ඔය අයගේ සිත තුළ ද ?" උන්වහන්සේ ප්‍රශ්න කළේ ය. "සත්‍ය වශයෙන් ඔරලෝසුව කියා දෙයක් නැහැ - එය මනසේ ඇති හඳුනා ගැනීමක් පමණයි."

මෙලෙසින්ම, උන්වහන්සේගේ අත පෙන්වමින්, "මෙය අතක් ද, අත කියන සංඥාව තිබෙන්නේ කොහේ ද, එය අතේම තිබෙන එකක් ද, නැත්නම් එය ඔය අය ගේ සිත තුළ තිබෙන දෙයක් ද ? අත කියන එක, සම්මුති සත්‍යයක් පමණයි, එය සංඥාවක් විතරයි, මනස ගිහිල්ලා අත ස්පර්ශ කළේ නැත්නම්, අතක් සිත තුළ විද්‍යාමාන වන්නේ නැහැ. ඒ නිසා අත කියන්නේ හුදු මානසික ක්‍රියා දාමයක්, වින්ත සංස්කාරයක් පමණයි."

ජීවිතේ පළමු වතාවට එවැනි ධර්ම දේශනයක් මම ඇසිමි. ධර්ම දේශනාවක් ශ්‍රවණය කරන අතරතුර දීත්, ඉන් පසුවත්, එම

දේශනාවෙන් විස්තර කළ කරුණු අපගේ ජීවිත හා අවට ලෝකය සමඟ ගළපා බලා, ඒවායේ සත්‍යතාවය තේරුම් ගැනීමට උනන්දුවක් ඇති කළේ උන්වහන්සේ ගේ එම ධර්ම දේශනාව යි. ධර්මය කෙරෙහි වෙනත් කිසිදා නො තිබූ ශුද්ධාවක් මෙන්ම උන්වහන්සේ කෙරෙහි ඇති වූ අපරිමිත භක්තියාදර ගෞරවයකින් ද යුතුව මම එදා එහෙත් පිටත්ව ආවෙමි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සහ එදා වැඩ සිටි සංඝ රත්නය, සංස්කාර නිරෝධයට පත්වන ආකාරයේ ධර්මය දේශනා කරන විට, බොහෝ දෙනකුට නිර්වාණාවබෝධ කිරීමට හැකි විය. ශුන්‍යතාවය හෝ නිවනට යොමු වන ප්‍රායෝගික මාර්ගය හෙළි පෙහෙළි කරමින් කරනු ලබන ධර්මයන් ශ්‍රවණය කිරීමට අවස්ථාව ලද හොත්, අද වුවද, කෙනකුට නිවන් සුව මේ ජීවිතයේදීම අත් දැකීමට හැකි වනු ඇත.

සංයුක්ත නිකායේ "ආණි" සූත්‍රයේ මෙසේ දැක් වේ. "බුද්ධ භාසිත වූ, ගැඹුරු වූ, ගැඹුරු අර්ථ ඇත්තා වූ, නිර්වාණ පටිසංයුත්ත වූ, ශුන්‍යතා පටිසංයුත්ත වූ (= නිවන හා ශුන්‍යතාවය හා සම්බන්ධ) ධර්මයන් දේශනා කරන විට, ඒවාට ඇහුම් කම් නො දෙන භික්ෂූන් වහන්සේ (අය) අනාගතයේ දී සිටිනු ඇත. එවිට එවැනි ධර්ම දේශනා අන්තර්ධාන වන්නේ ය."

එහෙත්, පූජ්‍ය ධම්මරතන ස්වාමීන් වහන්සේ ගේ ප්‍රායෝගික ධර්ම දේශනා අසන විට, එවැනි ධර්ම දේශනා තවම අතුරුදහන් වී නොමැති බව කෙනකුට අවබෝධ වනු ඇත.

සංයුක්ත නිකායේ "කස්සක සූත්‍රය" උන්වහන්සේ විස්තර කරන විට, ඒ බව මට ප්‍රත්‍යක්ෂ විය. වඟවත්ති මාර දිව්‍ය පුත්‍රයා, බුදුරජුන් හමුව මෙසේ ප්‍රකාශ කළේය.

"ඇස මගේ, රූප මගේ, වක්ඛු සම්ඵස්සය මගේ, වක්ඛු සම්ඵස්සායනනය මගේ. කොහේ නම් ගොස් ඔබ මගෙන් ගැලවෙන්න ද ?, "කණ මගේ, ශබ්ද මගේ , නාසය මගේ, ගඳ සුවඳ මගේ , දිව මගේ, රස මගේ , කය මගේ, පොට්ඨබ්බ (කයට ස්පර්ශ වන දේවල්)

මගේ, මනස මගේ, මනසට අරමුණු වන දේ (ධම්මාම්මණ) මගේ, මනෝ ස්පර්ශය මගේ, මනෝ සම්ප්‍රේෂණය මගේ. ඔබ කොහේ ගොස් මගෙන් ගැලවෙන්න ද ?"

"ඔව් මාරය, ඒ සියල්ල ම ඔබේ; මගේ නොවේ. මේ කිසිවක් නැති තැන, ඔබට ඒ අවිෂයය" බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිතුරු වදාළහ.

මෙම සියල්ල ම අනාත්ම බව පෙන්වමින්, ඒ සියල්ල ම එකින් එක සම්පූර්ණයෙන් ම අත හැරීමට උපදෙස් දෙමින්, මේ පිළිබඳව ප්‍රායෝගික ධර්මයක් උන්වහන්සේ විසින් දේශනා කරන විට, එම දේශනාව අසන කාලය තුළදී ම ඒ සියල්ලම මට අත හැරීමට හැකි වූ අතර, එවිට නෙළුම් මලක පෙනී විකසිත වන ආකාරයේ දර්ශනයක් මගේ හිස මුදුනේ දර්ශනය විය. එවිට සියල්ලම නොපෙනී ගොස්, හුදු සියුම් දැනීමක් පමණක් ඉතිරි වෙමින් පවත්නා ශුන්‍යතාවයක් මම අත් දැකිමි. මේ ඉතිරි වී ඇති සියුම් දැනීමට දැන් කරන්නේ කුමක් දැයි කියා සිතන විට ම "දැන් ඇත්තේ මනෝ ධාතුව පමණයි, ඒකත් චිත්ත සංස්කාර ධර්මයක්, ඒකත් අනිත්‍යය යි, ඒකත් අනාත්ම යි" කියා උන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන විට ඒ බව අවබෝධ වූ මට, සියළුම සංස්කාර සංසිද්ධි, සීතල වී ගිය ලොව්තුරු සුවයක් අත් දැකීමට හැකි විය.

ඉන් පසුව, අඩු වශයෙන් මසකට වරක් වත්, උන්වහන්සේ මුණ ගැසීමට මම ගියෙමි. උන්වහන්සේ ඇසුරු කිරීමෙන් හා උන්වහන්සේ ගේ අවවාදානුශාසනා පිළිපැදීමෙන්, මගේ ශ්‍රද්ධාව - ශීලය - පරිත්‍යාගශීලී භාවය - ධර්මශ්‍රැත භාවය හා ප්‍රඥාව පෙර කිසිදා නො තිබූ පරිදි දියුණු කර ගැනීමට මට හැකි විය.

මේ අතරතුර කාලයේ දී, උන්වහන්සේ විසින් ලියන ලද "ගොනා සහ විමුක්තිය" නම් වූ කුඩා පොතක අත් පිටපතක් මට කියවන්නට ලැබිණි. එහි සිංහලෙන් ලියන ලද කවිවල අර්ථයන්හි තිබූ සාහිත්‍යමය රසය නිසාත්, උන්වහන්සේගේම ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් පාදක කරගෙන ඒවාට සපයා තිබූ අර්ථ විග්‍රහය තුළින් උතුම් රහත් භාවය ලැබීම පිණිස අවිද්‍යාව ජය ගන්නා මාර්ගය පෙන්වමින්

ඉදිරිපත් කර තිබූ ඉතා ගැඹුරු දහම් කරුණු නිසාත් එය පොතක් වශයෙන් මුද්‍රණය කිරීමට යෝජනා කොට, එය මුද්‍රණය කිරීමට පියවර ගතිමි. මෙම පොත එළිදැක්වුනේ එලෙසිනි.

ලෝකයා සසර දුකින් මුදවා, නිවනට පත් කරවාලීම සඳහා උන්වහන්සේට නිදුක් බව ලැබේවා, නිරෝගී භාවය ලැබේවා, උන්වහන්සේ සැමදා සුවපත් වේවා !

මෙම පුණ්‍ය ක්‍රියාවේ කුශල ශක්තියේ බලයෙන් මාගේ මිය ගිය දෙමාපියන්ටත්; උන්වහන්සේ හමුවීමට උපකාර කළ රජවත්ත මෑණියන්ටත්; උතුම් දහම් මග යාමට නන් අයුරින් උපකාර කරන මගේ සොයුරිය වජිරාටත්; නිවන් මග ගමන් ගන්නා සියළු දෙනාටත් ඉක්මණින්ම නිවන් සුව අත්වේවා !

සියළු සත්වයෝ සුවපත් වෙත්වා !

අනුරාධ ප්‍රේමරත්න
63/2, සුරමා මාවත,
වත්තේගෙදර පාර,
මහරගම.

දුරකථනය : 94 11 2 843062

E-mail : cramp@sltnet.lk

පෙරවදන

නො පසුබට උත්සාහයකින් යුතුව දිගින් දිගටම සමථ හා විපස්සනා භාවනාවේ නියැලීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, කිසිසේත් පසු කර යාමට නො හැකි වූ එක්තරා අවස්ථාවකට මම පත් වුණෙමි. රූපස්කන්ධය සම්මර්ශනය කිරීමට යන විට ම, මගේ ශරීරයත් ඇතුළුව මුළු විශ්වය ම සම්පූර්ණයෙන් දියැ වී ගොස් ශුන්‍ය තත්ත්වයකට පත් වන අතර, මනස ද කිසිම සංස්කාර ධර්මයක් නො මැතිව ශුන්‍ය වේ. එවිට ශරීරයටත්, මනසේ වෙනත් කිසිම සංස්කාරයක්වත් දර්ශනය නො වේ. මෙය ඉක්මවා යාමට උපදෙසක් සොයා ගැනීමේ අදහසින් ත්‍රිපිටක පොත් කියැවීමට පටන් ගතිමි. එහෙත් යම් හෝ උපදෙසක් දක්නට ලැබුණේ මජ්ඣිම නිකායේ "මහා වච්ඡගොත්ත" සූත්‍රයේ පමණි. (එනම් "සමථ විපස්සනා දියුණු කරන්න" යන්නයි). කෙසේ වෙතත්, මෙම උපදේශය ද අපේක්ෂිත පරමාර්ථය ළඟා කර දුන්නේ නැත.

මීට පසු ලංකාවේ සමහර ප්‍රසිද්ධ කර්මස්ථානාචාර්යවරුන් සමූ වුව ද, ඒ කිසිවකු මගේ අත්දැකීම් කුමක් ද කියා හරියට තේරුම් ගත් බවක් වත් දක්නට ලැබුණේ නැත. පසුව තායිලන්තයේ සමහර කර්මස්ථාන ගුරුවරුන්ට හා, ජපානයේ සමහර සෙන් ගුරුවරුන්ට ලිපි යැව්ව ද, ඒ කිසිවකටවත් පිළිතුරක් නො ලැබීමි. කොළඹ එක් ස්වාමීන් වහන්සේ නමක් සමූ වී, මේ ගැන කථා කරන විට, උන්වහන්සේ ලිපි ගොනුවක් ගෙනැවුත් කියවීමට පටන් ගත් පසු, මගේ අත් දැකීම් එලෙසින් ම එහි ඇතුළත් වී ඇති බව දැන, "ස්වාමීන් වහන්ස, මම සෑම සූත්‍රයක් ම බලා තිබෙනවා, ඒත් මේකට සමාන සූත්‍රයක් කියවලා නැහැ. මේ සූත්‍රය තිබෙන්නේ මොන නිකායේ ද ? " කියා ඇසීමි. උන්වහන්සේ සිතාසි "මෙය මහා යානයේ සැඟවිව්ව සූත්‍රයක්" යැයි පැවසී ය. මහායාන පොත් ගැන යම් විශ්වාසයක් මා තුළ ජනිත වූයේ එලෙසිනි.

ඊට පසුව, මහායාන භාවනා ක්‍රමයක් වූ ක්වාන් භාවනා ක්‍රමය අනුගමනය කරමින් "නර්ස් කෙනෙක් කියන්නේ කවුද - ගොම - මම කියන්නේ කවුද - බුද්ධ" වැනි පද ගෙන භාවනා කරන විට, ඒ සියල්ලක් තුළින් ම කලින් දුටු විශ්ව ශුන්‍යතාවයට සිත පත් වූ බැවින්, මහායාන භාවනා ක්‍රම ගැන ද යම් විශ්වාසයක් තව දුරටත් මගේ සිත තුළ ජනිත විය.

ඉතා රසවත් කවි පෙළක් ඇති "Gentling the Bull" (by Myokyoni)* නැමැති පොත පසු දිනක කියවන විට, එහි ඇති කවි වල අර්ථය කෙතරම් ගැඹුරුදැයි මට අවබෝධ විය. සිංහල පාඨකයන් ගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා එම කවිවල තේරුම සිංහලෙන් ලියා, ඒ පිළිබඳව අර්ථ කථනයක් ථෙරවාදී සම්ප්‍රදායට අනුකූල වන පරිදි හා මගේ අත් දැකීම් පාදක කර ගෙන ලිවීමට අදහස් කෙළෙමි. එහෙත් මෙය කිසිසේත් ම පරිවර්තනයක් නො වේ. එසේම එම අර්ථ කථනය හා පොත අතර කිසිම සම්බන්ධතාවයක් ද නැත.

ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් ලබා නැති, ථෙරවාදී යෙදුම් ගැන අවබෝධයක් නැති අයට මෙහි අර්ථ කථනය පහසුවෙන් තේරුම් ගැනීමට නො හැකි වීමට ඉඩ ඇත. එහෙත් "සත්‍ය ධර්මය" තුළ ථෙරවාද - මහායාන වර්ජයාන ආදී හේද විද්‍යාමාන නො වන බව තේරුම් ගත හැකි වනු ඇත. නිවන කාටත් පොදුය. ථෙරවාදී ආදී එක් එක් කොට්ඨාශයක් "අනෙක් ඒවාට වඩා එය උසස් යැයි" සිතා ගනිමින් උපාදාන කර ගෙන සිටීමේ කිසිම සාධාරණ බවක් නැත.†

ඉංග්‍රීසි පොතේ දැක්වෙන කවි පෙළ හා පින්තූර ඒ ආකාරයෙන් ම මෙහි ඇතුළත් කිරීම සඳහා, ලංඩන් සෙන් මධ්‍යස්ථානයෙන් අවසර ගනිමි. එම ස්ථානයට ද මෙහි පිටපතක් යැවිය යුතු නිසා, මෙහි සිංහල කොටසේ ඇති වාක්‍යවල අර්ථ හැකි තරම් දුරට ඒ ආකාරයෙන් ම දැක්වෙන පරිදි එය පරිවර්තනය කෙළෙමි. සිංහල කොටසේ අවසානයේ, ඉංග්‍රීසි කවි පෙළත්, පින්තූරත්, අවසර ලබා දීමේ ලිපියත් ඇතුළත් වේ.

මෙම අවසරය ලබා දුන් සෙන් මධ්‍යස්ථානයටත්, මෙහි මුද්‍රණ වියදම දරූ ප්‍රකාශක - මහරගම අනුරාධ ප්‍රේමරත්න මහතාටත් මගේ අවංක ස්තූතිය පුද කරමි.

දන්කන්දේ ධම්මරතන හිමි
2007 - ඔක්තෝබර්

* මෙම පොත සෙන් මධ්‍යස්ථානය - 58 මාලේබරෝ පෙදෙස, ලංඩන් NW8 OPL යන ලිපිනයෙන් ලබා ගත හැක.

† ථෙරවාදී බුදු දහම ගැන මහායාන, වර්ජයාන ආදීන් බලන්නේ තරමක අවනක්සේරුවකිනි. එම නිසා එය "හීනයාන" නමින් ඔවුහු හඳුන්වති. මහායානික අය අතට ද පත්වන මෙම පොතේ මෙය සඳහන් කළේ එම නිසා ය.

හඳුන්වාදීම

මෙහි පළමුවෙන් ම දක්වා ඇත්තේ Gentling The Bull නැමැති ඉංග්‍රීසි පොතේ තිබූ කච්ච පෙළක අදහස, අප ගේ පැන් කුඩින් අප භාෂාවෙන් ගලා යාමකි.

ඊට පසුව කරනු ලබන අර්ථ කථනය අපගේ ම හදවතට ගලා ආ විශ්ලේශනයකි. එය කෙටි හඳුන්වා දීමක් පමණි. විස්තර වශයෙන් මෙය ලිවීමට නම්, අරහත් ඵලය දක්වා දිවෙනා මහත් පොතක් ලිවීමට සිදු වේ. වාක්‍යයෙන් වාක්‍යයට පිළිවෙලින් එම අර්ථ නිරූපණය විහිදී ගොස් ඇත. එබැවින් කච්ච පෙළේ අදහස දැක්වෙන එක් එක් වාක්‍යය කියවා, එයට අදාළ අර්ථ විග්‍රහය කියැවීම ම සුදුසු ය.

1. ගොනා සෙවීම

දිගු මහ කතරක දිව යන ගොපල්ලා, ඔහු ළඟ සිටි, එහෙත් දැනට නො පෙනෙන ගොනා සොයයි. ඇතින් ඇතට දිස්වන කඳුගැට හා මහ ජල ධාරාවන් සහිත ගංගා අතරින්, මාවත නො පෙනෙන ක්ෂිතිජය දක්වා ම දිවෙයි. බලන බලන තැන ඔහුට සළකුණකු ද දක්නට නො මැත. වෙහෙසින්, සොවින් යට වුණ ඔහුට සවස් වැටෙන ගොන්මන් වේලාවේ ඇසෙන්නේ රැහැයියන් ගේ නාදය පමණි.

තෙරක් නො පෙනෙන මාර්ගය දෙස බලමින්, ගොපල්ලා ඉදිරියට ම දිවෙයි. එහෙත් ඔහු ගේ පා දැනටමත් මඩ ගොතොරක එරි ඇති බව ඔහු දනී ද ? හිරු බැස යන සැන්දෑ යාමේ, හමා එන සුවදැති සුළඟේ ඔහු ගේ ගොපළ ගීතය කෙතරම් නම් වාර ගණනක් අරුත් සුන්ව ඇතට ඇතට පාවී පාවී ගොස් ඇත් ද ?

මූලාරම්භයේ මග සළකුණකු ද නො මැති කල, කොහේ නම් සෙවීමක් ද ? මං මුලාවින් දිව ගොස් සන මිදුම් පටල මැද, රුක් සෙවනෙහි ඔහු දෙපා පණ නැතිව ඇද වැටේ. නො දැනුවත්ව ම වුව ද, ගොනා ගේ නාසය අල්ලා ගෙන, ඔහු අමුත්තකු ලෙසින් ආපසු පැමිණේ. ගං ඉවුරු සමීප රුක් සෙවනෙහි, ගංගා වැලි තලා මධ්‍යයේ දෝංකාරය නැංවෙන ඒ ගොපළ ගීතය කොපමණ නම් ශෝකාන්විත ද ?

2. මග සළකුණු දැකීම

ජල ධාරාවන් සමීප රුක් සෙවනෙහි, එහේ මෙහේ ගොනා ගේ පා සළකුණු දිස් වේ. මිහිරි සුවදැති තණගුලා මැදින් ගොපල්ලා මාර්ගය සොයා ගෙන ඇත් ද ? ගොනා කෙතෙක් නම් ඇතට දිව ගියත්, - ඇතින් ඇතට දිස්මන කඳු මුදුන් වලට හෝ අහස් සිඹින ගිරි

මුදුනට දිව ගියත් - ගොනාට තව දුරටත් සැඟ වී සිටීමට ඉඩ ලැබේවි ද ?

මැරී විසළී ගිය ගස් අතරින්, ගිරි දුර්ග තුළින්, වැරැදි මාර්ග රාශියක් ම දිස් වේ. නිමක් නො මැතිව, නැවත නැවතත් දිවූ, වැරැදි මාර්ග තුළින් ගමන් ගත් මුළාව ඔහු දැනී ද ? ගොනා ගේ පා සටහන් පසු පස දිවෙන ඔහු ගේ පා, ගොනා පසු කර ගොස් ඇත ! ගොනා තවමත් නිදලේලේ ය !

බොහෝ අය ගොනා සොයා ගමන් කර ඇත. එහෙත් ගොනා දැක ඇත්තේ අතළොස්සක් පමණි ! වළා හැපෙන උතුරු දිග ගිරිසිඬර මත හෝ දකුණත බියකරු කඳු පාමුල ඔහු, ඔහු ගේ ගොනා සො ගත්තෙහි ද ? අදුරන් ආලෝකයන් දෙක ම ඇති "එක ම මාර්ගයේ" සැවොම ගමන් කරති; ආපසු ද පැමිණෙති. ගොපල්ලා නියම මාර්ගයට බටුයේ නම්, ඔහුට තව දුරටත් මං මුළා වූ වැරැදි මාර්ග මැදින් ගොනා සොයමින් දිව යාමට අවශ්‍ය නො වේ.

3. ගොනා සමුච්ච

අති උස් රූක් මුදුනක කුරුල්ලකු ගේ මිහිරි නාදයක් එක්වර ම නිංනාද වේ. හිරු දීප්තිමත්ව බැබළේ. හමා එන මද සුළඟේ, උල සිරාවන් සමීප වෘක්ෂයෝ දළු ලති. ගොනාට තවදුරටත් සැඟවී සිටීම තැනක් නො මැති සේ ය ! ගොනා ගේ තියුණු අං සහිත තේජාන්විත හිස, විත්‍ර කුශලතාවයන් ඉක්මවා යන පිළිබිඹුවක් සේ දිස් වේ

නෙතට ගොනා හමු වේ. දෙසවනට ඔහු ගේ තපුල්ලෑම ඇසේ. එහෙත් හදවතෙහි "හෘද ගොනා" ගේ සේ රුව හිස සිට පා දක්වාම පිළිබිඹු වේ ද ? සමීපව බලන නෙතකට ඒ සේ රුව සර්ව සම්පූර්ණ

නො වන බව දිස් වේ.

ගොනා ගේ නාසයට ම කෙළින්, එක එල්ලේ ඇස් යොමු කළ ගොපල්ලාට ගොනා ගේ හඬ පසු පස දත් යා යුතු නැත. ගොනා සුදු ද නැත; කළු ද නොවේ. ගොපල්ලා උදාරවත් ලෙස හිස සලමින් තමාට ම සිනා සේ. එවැනි දර්ශනයක් කෙසේ නම් සිතුවමකට නගා ලන්න ද ?

4. ගොනා ඇල්ලීම.

නො සුබට අති මහත් වැයමකින් ගොනා ඇල්ලා ගැනීමට ගොපල්ලා සමත් වේ. එහෙත් ගොනා අති දරුණු ය. මුරන්ණු ය. වනචාරී ය. ශක්තිමත් ය. පහසුවෙන් දමනය කර ගත හැකි නො වේ. විටෙක කඩා බිඳ ගෙන බොහෝ ඇතට ඇතට නො පෙනෙන නොකෑම් දිට යයි පැවසුවද ඔහු වරෙක ගොනා විඳි ගොහොරක පට සැල පව.

නාස් ලණුව තදින් ම ඇල්ලා ගත යුතුව ඇත. එය ගිලිහී යාමට ඉඩ නො දිය යුතු වේ. බොහෝ සියුම් විවර තවම වැසී නො මැත ! මුල් ද ඉදිරි නැත. කොතෙක් වැයමකින් හෝ ගොපල්ලා නාස් ලණුව ගෙන ගොනා දමනය කිරීමට ගන්නා උත්සාහය වාර්ථ කරමින් ගොනා තවමත් කඩා බිඳගෙන කැලයට ම දිවීමට තැත් කරයි.

ඉඳුරන් නැල වී යන "ඉතා මිහිරි තෘණ සුවඳ" හමා ආවත්, නාස් ලණුව අත හැරිය යුතු නො වේ. නිවෙස කරා දිවෙන මාර්ගය ඇතින් අත වනනු පෙනේ. එහෙත් ගොපල්ලා නිරන්තරයෙන් ම ගොනා සමීපව ම සිටිය යුතු ය. හද පිනා යන, නෙත් ඇඳී යන නීල ජලාශ, හරිත කඳු ශිඛර සමීපයේ දී හෝ ගොනා ගෙන් ඇත් නො විය යුතු ය.

5. ගොනා දමනය කිරීම.

එක් මොහොතකට ද නාස් ලඟුව බුරුල් නො කළ යුතු ය. නො එසේ නම්, ගොනා නිදහස්ව දුවීලී මැදට දිව යාමට ඉඩ තිබේ. එහෙත් ඉවසීමෙන් දමනය කර ගත් කල්හි, ගොපල්ලා පසු පස ගොනා හීලෑ ලෙසින් ගමන් කෙරෙනු ඇත.

ගොනාට දැන් නිදල්ලේ සන කැලෑ, කඳු, කටු ප්‍රාණීන් අතරින් ගමන් කළ හැකි ය. නැතිනම්, දෙනෙත් නො පෙනෙන තරම් දුවීල්ලෙන් වැසී ගිය ජනාකීර්ණ මාර්ග තුළින් වුව ද යා හැකි ය. ගොනා කිසි දිනක අන් අය සතු තෘණ භූමි කරා දැන් දුවන්නේ ද නැත. ඒමට හෝ යාමට කිසිදු වැයමක් ද අවශ්‍ය නො වේ. ගොපල්ලා නිසලව ම ගොනා පිට යේ.

ඉවසීමෙන් යුතුව කළ ඒ දමනයෙන්, ගොනා, ගොපල්ලාට දැන් කීකරු ය. (බියකරු කාල වර්ණ සිරුරින් සිටි ගොනා ගේ කළු පාට දැන් දිස් වන්නේ බෙල්ලෙන් උඩ පමණි. සෙසු කොටස් සුදු වී ඇත). දුවීලී මැදට ම ගොනා දිව ගියත්, ඔහු කිළිටි නො වේ. දීර්ඝ කාලයක ඉවසීමෙන් කළ දමනයකි ! ගොපල්ලා ඔහු ගේ වාසනාව ළඟා කර ගෙන ඇත. රුක් තුළා තුළින් රැවි - පිළිරැවි දෙන ගොපල්ලා ගේ ඒ වීර නාදය, අන් අයට හොඳින් ඇසේ.

6. ගොනා ගේ පිට උඩින් ආපසු නිවසට ඒම.

කළබලයකින් තොරව, නිවී සැනසිල්ලේ, ගොපල්ලා ගොනා ගේ පිට මතින් සිය නිවස දෙසට ගමන් කරයි. සවස් කල දිව යන මීදුම් පටල මැදින් ඔහු ගේ ළයාන්විත බටනලා හඩ මතු වේ. ස්වරයෙන් ස්වරය, තාලයෙන් තාලය නැගෙනා, ඔහු ගේ අසීමිත ජය ගී ඇසේ.

ඒ මිහිරි නාදය, නිමක් නො මැති තෘප්තියක රශාස්වාදය මුළු ලොවට ම හඬ ගා කියන්නා සේ ය !

මිදුමින් වෙළී ගිය අහස මැදින්, බට නළාව වාදනය කරමින්, ඔහු ගේ නිවසේ ප්‍රාකාරය වෙත ඔහු පැමිණේ. එක් වරට ම, ඒ ගී හඬ "ආපසු පැමිණීමේ" ජය ගීයක් බවට පෙරළේ. මෙයට සම කළ හැකි අන් කවර නම් ගීයක් ඇත් ද ? "බායි-යා" * වැනි උසස් කවියකු ගේ ශ්‍රේෂ්ඨ නිර්මාණයකට වුවද එය අසම ය !

හද පිරි ගිය සතුටින්, ගිමන් නිවාලන හමා යන සිසිල් මද සුළඟේ, සවස් මිදුම් අතරින්, පියවරෙන් පියවර ගොනා ගේ කර පිටින් ම සිය නිවසට ළඟා වූ ඔහුට, ගොනා මිහිරි තෘණ සොයා ඇදී යාමේ "කරදරයක්" පෙර සේ දැන් නො මැත.

7. ගොනා අමතක වේ - මිනිහා ඉතිරි වේ.

ගොපල්ලා ගොනා ගේ පිට මතින් සිය නිවසට දැන් ළඟා වී ඇත. දැන් ඔහුට ගොනා අමතක ය. ඔහු ගේ කය හා සිත පස්සද්ධියෙන් පිරී ඉතිරි ගොස් ය. ගිනි රැස් විහිදුවන මහ අවිච්චි වුව ද, ඔහුට දැන් පහසුවෙන් නිදා ගත හැකි ය. නාස් ලණුව පිල් අගුවේ පැත්තකට වීසි කර ඇත. එයින් දැන් කවර නම් වැඩක් ද ?

අති උස් ගිරි දුර්ගයෙන් ගොනා රැගෙන මිනිහා ආවත්, "පට්ටියේ" කිසිවෙක් නැත. සම්පූර්ණයෙන් ම හිස් ය. මෙවලම් වලින් ද වැඩක් නැත. ඒවා ද පසකට ඉවත ලා ඇත. කිසිවකු හෝ කිසිවක් හා නො බැඳී, සතුටින් ගයමින් නටමින්, දෙවිලොවක් පොළවත් අතර ඔහු ඔහුගේ ම පාලකයා බවට පත් වේ.

* මෙය, *Gentling the Bull* පොතේ දක්වෙන කිවියා ගේ නම යි.

ගොපල්ලා දැන් ආපසු පැමිණ ඇති බැවින්, බැලූ බැලූ "සෑම තැනම" දැන් දිස් වන්නේ "නිවස" ය සියළුම දේවල් ද, "ආත්මය" ද සම්පූර්ණයෙන් ම අමතක වී ගොස් ඇති නිසා, මුළු දවස පුරා ම සැනසීම උතුර උතුරා පිටාර ගලයි. "අති ගැඹුරු රහස් දොරටුවේ" ඉහළ ම මුදුන් පෙත්ත ගැන දැන් ඔහුට සැකයක් නැත. මේ මුදුන් පෙත්තේ "කවර නම් සත්වයකුට" ශේෂ වී තතර වී සිටිය හැකි ද ?

8. මිනිසාත්, ගොනාත් දෙදෙනා ම අමතක වේ.

නාස් ලඤ්චත්, ගොනා සහ මිනිසාත්, සියල්ලම ඉක්ම ගොස් සුන් වී විනාශ විය. දිස්වන පරක් තෙරක් නැති නිල අපටාකාශ තලය විස්තර කිරීමට වචන සමත් නැත. ගින්නෙන් රත් වී දූවෙන යකඩයක් මත, හිම කෙසේ නම් ඉතිරි වේ ද ? පැරණි උතුම් පුද්ගලයන් හා සම වීමට නම්, මේ තත්වයට පැමිණිය යුතු ය.

මහත් ලජ්ජාවකි ! මේ දක්වා ම මුළු ලොවක් ආරක්ෂා කිරීමට ඔහුට අවශ්‍ය විය. දැන් පුදුමයි ! ආරක්ෂා කිරීමට කිසිම ලොවක් නොමැත. මෙම උත්තම සත්‍යය අත් දුටු හෝ අත් දකිනා අය හැර, අන් කවරෙක් මෙය දකී ද ? කවරෙක් මේ සත්‍යය ඉක්මවා යයි ද ?

එක්ම එක් පහරකින්, දැන් ඔහු දක්නා අභ්‍යවකාශය කඩා හැලුණි ! ලෝකික ලෝකෝත්තර දෙලොව ම බිඳ වැටුණි ! අති දුෂ්කර මාර්ගයේ අවසානය ළඟා විය.

පංසලට ඉහළින් දිප්තිමත් ව සඳ බැබළේ. තුරු අතරින් සුළඟේ ඉම්හිරි නාදය ඇතට පාවේ. සියළුම "ගංගා" නැවතත් ජලය සෑදුරටම දෙමින්, සයුර බලා ම දිවෙයි.

9. ස්වභාවය ස්වභාවයට ම භාර වේ.

ස්වභාවය, ස්වභාවයට ම භාර වී ඇත ! සියල්ල ම නිම ය ! එක් වරට ම අද-බිහිරි වැනි තත්ත්වයකට පත්වීමට වඩා අනගි දෙයක් නො මැත. ඔහු ගේ "කුටිය තුළ ම" ඔහු ඉවත නො බලමින් සිටී ! අසීමිත ය, කේවල ය. ගංගාවෝ පෙර ගලා ගිය ලෙසින් ම දිව යෙත්. කලින් පිපුණ ලෙසින් ම පුෂ්පයෝ විකසිත වෙති.

මේ මහා ක්‍රියා දාමය තුළ "ඇති-නැති" බවකට අවකාශයක් නො මැත. ඇසීමට හා බැලීමට "අද හෝ බිහිරි" ලෙසින් සිටීමට දැන් අනවශ්‍ය ය. ඊයේ රාත්‍රියේ ලස්සන කුරුල්ලෙක් මුහුද දෙසට පියාසර කෙළේ ය. අද රතු - රන් පැහැයෙන් අරුණාලෝකය අහසේ බබළයි.

කළ යුතු දේ කර හමාර ය. සියළු ම මාර්ග සම්පූර්ණ ය. "අද - බිහිරි" තත්ත්වයට වඩා පැහැදිලි අවබෝධයේ වෙනසක් නැත. ගමන් කළ මාර්ගය නිම විය. කිසිදු කුරුල්ලෙක් නාද නො කරයි. රන් මල් දීප්තියෙන් බැබළේ. (හමා එන ඉමිහිරි සුවඳ දසන පැතිරේ).

10. ලොව්තුරු සුඛ ප්‍රදාන දැනින් යුතුව කඩමංචියට ළඟා වීම.

"විවෘත" පපු පෙදෙසකින් හා "විවෘත" පා වලින් ද, දූවිලි තැවරුණු මුහුණකින් හා අළු වලින් වැසී ගිය හිසින් ද යුතුව ඔහු කඩ මංචියට ළඟා වේ. එහෙත් උදාර සිනහවක් ඔහු ගේ මුඛින් නිතැතින් ම මතු වේ. නිසි ප්‍රාතිහාර්යයකින් තොරව ම, ඔහු විසිලී ගිය ගස් එක් වරට මේ ඉඳ දරයි

මිතුරු විලාශයකින්, අන් දේශයකින් මේ මිතුරා පැමිණේ. ඔහු ගේ විලාශය අග්වයකු ගේ නැත්නම් බූරුවකු ගේ සේ ය. එහෙත් ඔහු ගේ අයෝමය යෂ්ටිය සෙලවූ විගසම සියළු ම දොරවල් එක්වරම

ඔහුට විවෘත වේ.

ඔහු ගේ අයෝමය යෂ්ටිය මුහුණ සමීපයෙන් ම අහස බලා සෘජුව සිටී. මුහුණ පුරා ම විසිරී ගිය සිනහවක් සහිතව, ඔහු කථා කරන්නේ ඔබ නො දන්නා චීන හෝ මොංගෝලියන් භාෂාවක් විය හැක. එය ඔබට සමහර විට අපහුංස භාෂාවකි.

ඔහු සමුච්ච කෙනකුට මාළිගාවේ දොරටු විවෘත වේ. එහෙත් ඔහු ඔබ නො දන්නා, ඔබ ළඟ ම නිරතුරුව ම සිටිනා අමුත්තෙකි ! එපමණ ය !

අර්ථ කථනය

(1) ගොනා සෙවීම

"අනමතග්ගෝයං භික්ඛවෙ සංසාරෝ, පුබ්බාකෝටි න පඤ්ඤායති" අගක් මූලක් කෙළවරක් නො පෙනෙන අති දීර්ඝ සංසාරයක කෙළවරක් නො මැනිව අපි දුක් විඳිමින් මේ දක්වා ම පැමිණියෙමු. අවිද්‍යා ආචරණයත්, තණ්හා සංයෝජනයත් නිසා, මෙසේ දුක් විඳිමින් පැමිණෙන අපට, අප ළඟ ම පවත්නා අවිද්‍යාව ප්‍රකට නො වේ. ඒ සංසාරයේ වරෙක නරකවලත්, තව වරෙක ප්‍රේත ලෝකයේත්, තව විටෙක තිරිසන් ගතවත්, ඉතා කලාතුරකින් සුගතියකත් ඉපදෙමින් පැමිණි අති දීර්ඝ මාර්ගය, කෙළවරක්, සම්පවීමක් නො මැනි ක්ෂිතිජය සේ ම දීර්ඝ ය. එසේ නොයෙක් දුක් විඳිමින් පැමිණි අපට, අප ගේ පෙර ජාති වලදී අප දුක් විඳි අයුරු පිළිබඳව සළකුණු මාත්‍රයකුදු හදවතේ සටහන් වී නැත. මෙවන් දීර්ඝ අති මහත් දුක් මාවතේ, ඉතා කලාතුරකින් දෙසවනට මිහිරි ශබ්ද වැනි ප්‍රිය මනාප අරමුණු, ඉඳුරන්ට මුණ ගැසේ. මේ සුළු සුවය නිසා ම, දුක වැසී යන අතර, සසරේහි බැඳී තණ්හාව හා අවිද්‍යාව ඉක්ම යා නො හැකිව, සසරේ විඳිනා දුක් තවමත් සැපක් සේ ම සිතමු.

ඉදිරියට ඇති සසර-කාන්තාර මාර්ගයේ ද කෙළවරක් දක්නට පවා නැත. සත්‍ය ධර්මය අවබෝධ කර නොගත් සාමාන්‍ය පෘථිවිජන සත්වයෝ මේ දුක්බිත බියකරු මාර්ගයේ ඉදිරියට ම දුවති; අවිද්‍යා මඩ ගොහොරුවේ, කෙළෙස් මඩ ගොහොරේ එරි, එම දුක්බිත තත්ත්වයෙන් ගැළවීමට නො හැකිව, සංයෝජනයන්ගෙන් දස අතින් ම බැඳී සසර හිර වී සිටිති; එහෙත් ඒ බවවත් ඔවුන් තවම දන්නේ නැත. එසේ වුවද, තරමක හෝ සැනසුමක් ලබා දෙන අරමුණු මධ්‍යයේ නැවත නැවතත් ඔවුන් ගේ සිත පාවී පාවී ඇතටම දිව යයි.

සසර ගමනේ මූලාරම්භයක් ගැන සිතා ගැන්මට ද නො හැක. මහා පෘථිවියේ සියළුම පස් කුඩා නෙලුලි ගෙඩි තරම් ගුලි කරමින්, "මේ මගේ ගිය ආත්මයේ පියා, මේ මගේ ඊට පෙර ආත්මයේ පියා", යනාදී වශයෙන් වෙන් කර, වෙන් කර තැබුවොත්, පොළවේ පස්

මදි වේ; තවත් පියවරු පසුපස සිටිති. (සං. නි:- පඨවි සූත්‍රය). ඒ දීර්ඝ පෙර භවයන් ගැන කුමන නම් සෙවීමක් ද ? මං මුළු වී මේ යන සසර ගමනේ ජාති-ජරා-ව්‍යාධි-මරණ ආදී ප්‍රභාත වලට අපි දෙපා පණ නැති සේ ඇද වැටෙමු. මෙම පංචස්කන්ධයේ අනාත්ම ස්වරූපය අවබෝධ නො කර ගත් සත්වයෝ, නො දැනුවත්වම, මේ සසරට ම නැවත නැවත පැමිණේ. සැමවිටම තණ්හාව දෙවැනි කොට ගමන් ගන්නා පෘථජ්ජනායා ("තණ්හා දුකියෝ පුරිසෝ - දීඝමද්ධාන සංසරං" - දෙවැන්නකු සේ තණ්හාව සමීප කර ගෙන සිටිනා තැනැත්තා සසරේ බොහෝ කල් සැරි සරයි) - ඉෂ්ට මනාප ආදී අරමුණු මධ්‍යයේ කරනු ලබන ඇලීමි - බැඳීමි - ගැටීමි - වෙළීමි - පැටලීමි - ගී සිංදු කියමින් නැටීමි සහ වෙනත් ලෞකික ඵලානි දේ ප්‍රඥා ඇසකට දිස්වන්නේ මුළාවට පත් කරන දූගලිලි ලස ය. කොපමණ සතුටකින් ගී ගැයුවත් ඒ සියල්ල "රුණණමීදං භික්ඛවේ අරියස්ස විනයේ යදිදං ගීතං" තණ්හා පරිලාභයෙන් කරනු ලබන හැඬිලි-වැළපිලි හා කෑ ගැසීම් පමණි එසේම සියළුම නැටීම් සැලකෙන්නේ "උම්මන්තකමීදං භික්ඛවේ අරියස්ස විනයේ යදිදං නච්චං" එක්තරා සිහි විකල් බවක් ලෙසිනි.

(2) මග සලකුණු දැකීම

ගොනා සෙවීම පිණිස සමථ විපස්සනා භාවනාවේ මැනවින් නිරත වන්නාට අවිද්‍යාවේ සෙවනැලි ඇතින් දිස් වන මිඳුගුච්ඡ සේ දැකිය හැකි ය. එහෙත් කාම සුඛල්ලිකානුයෝග මාර්ගයෙන් නිවන ලැබිය හැකි නොවේ. මැදුම් පිළිවෙතට බටුයේ නම්, අවිද්‍යාවට දිගින් දිගට ම සැඟ වී සිටීමට ඉඩ ලැබෙන්නේ නැත. අවිද්‍යාව වරෙක භවාග්‍රයේ නේවසක්ඤානාසක්ඤා සුඛයෙන් කල්ප 84,000 ක් ම එක දිගට ම මුළා කළත්, දිව්‍ය-සැප, බ්‍රහ්ම-සැප දෙමින් තව වරෙක මත් කෙරුවත්, සම්මා දිට්ඨිය ඉදිරියේ තව දුරටත් අප මුළා

කිරීමට එයට හැකි වේවි . . .

මැදුම් පිළිවෙතේ යන්තාට වුව ද, මග්ගාමග්ග ඤාණ දස්සන අවස්ථාවේ, මාර්ගය අමාර්ගය තෝරා ගැනීමට නො හැකි වන සේ, සමහර විට ආලෝක මාත්‍රයක් හෝ වෙනත් විදර්ශනා උපක්කිලේඛ ධර්මයක්, අවිද්‍යා තිමිර පටලයේ විසිතුරු චිත්‍රයක් සේ නිර්මාණය කර පෙන්වයි. එවිට එය නිවන යැයි වරදවා තේරුම් ගැනීමට ඉඩ තිබේ. මෙවැනි අමාර්ගයන්ද, සීලබ්බකපරාමාශ ගණයට වැටෙන වෙනත් අමාර්ගයන්ද බොහෝ ය. මේ සියළු ම වැරදි මාර්ග නිවැරදි දිව දැන ඒවායින් ගැලවීම, නිවැරදි මාර්ගයේ ගමන් කිරීම සදහා අත්‍යවශ්‍ය වේ. අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් කුශලාකුශල සංස්කාර රැස් කරන පෘථිජ්ජනයා (අවිජ්ජා පච්චයා සඞ්ඛාරා) අවිද්‍යාව විසින් ම මැ: ගෙන සිටී. මෙලෙසින් ඔහු නිදූල්ලේ හැසිරෙන්නේ ප්‍රතිවිරුද්ධ ප්‍රඥා අසිපත තවමත් අවිද්‍යාවේ හිස මතට එල්ල නො වූ නිසා ය.

බොහෝ අය මේ මඟ ගමන් කර ඇතත්, නිර්වාණය අවබෝධ කර ගන්නා ප්‍රමාණය ඉතා සුළු ය. බ්‍රහ්ම ලෝක වල මෙන් ම, ප්‍රපාත නරක තුළත් අවිද්‍යාවෙන් ම සත්වයා ජනිත කරවා ලයි. "ඒකායනෝ අයං භික්ඛවේ මග්ගෝ" සතර සතිපට්ඨාන ඒකායන එකම මාර්ගයේ බුදු පසේබුදු හා ශ්‍රාවක පිරිස් ගමන් කර ඇත එම මාර්ගයේ ගමන් ගන්නා සමහර අය, සත්‍යය අවබෝධ කර ගැනීමට නො හැකිව, එයින් ඉවත්ව සුපුරුදු වට්ටගාමී මගට ම නැවත ආපසු පැමිණෙති මග්ගාමග්ග ඤාණ දස්සන අවස්ථාව ඉක්මවා ගොස් සෝවාන් ඵලයට පත් වුණි නම්, කිසි දිනක වෙනත් මාර්ගයක ගමන් කිරීමක් සිදු නො වේ.

(3) ගොනා සමුච්චිම

මග්ගා මග්ග ඤාණ දස්සන විසුද්ධිය ඉක්මවා යන ඔහුට ක්‍රමයෙන්

සෙසු විදර්ශනා ඥාණ පහළ වෙමින් ගොස්, "නිවන් යාමට නම් කළ යුත්තේ සියළු සංස්කාර ධර්මයන් ගේ ත්‍රි ලක්‍ෂණය බැලීම ම යි" යන්න තහවුරු කරමින්, "පටිසම්බානුපස්සනා ඥාණය" ඇතින් ඇසෙන ඉමිහිරි නාදයක් සේ ඇසිය හැකි වනු ඇත. මින් පසුව, සියළු සංස්කාර කෙරෙහි මැදහත් වෙමින් සම්බාරුපෙක්ඛා ඥාණයට බස්නා ඔහුට කාය දරථ, චිත්ත පරිලාභ නිවාලන ශාන්ත සැනසුම් සුවයක් අත් දැකිය හැකි ය. සංඥා විපල්ලාස තුළින් මුළා කළ අවිද්‍යාවට දිගින් දිගට ම එය කළ නො හැක. අනිත්‍යයේ නිත්‍ය සංඥාවත්, දුක්ඛෙ සුඛ සංඥාවත්, අනාත්මේ ආත්ම සංඥාවත්, අශුභේ ශුභ සංඥාවත් විදහාලමින්, කෙළෙස් උල් හදවතට අණිමින්, අවිද්‍යාව කරන තේජාන්විත ක්‍රියාව, විදසුන් ඇසක් නො මැති කෙනකුට වචන වලින් විස්තර කර දී ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරවාලීම අසීරුය.

ප්‍රායෝගික ප්‍රත්‍යක්‍ෂාවබෝධයකින් තොර වූ සුතමය ඥානය සර්ව සම්පූර්ණ නො වේ. විදසුනට බැස, එන එන අරමුණු, මතුවන මතුවන නාම-රූප ධර්ම ප්‍රඥා අසිපතින් අනිත්‍යතාදී ලෙසින් කප කපා, ඉදිරියට ම යන ඔහුට සුතමය හෝ චින්තාමය ඥාන වලින් එතරම් වැඩක් නො මැත. අරමුණු කෙරෙහි දැන් ඇලීමක් නැත; ගැටීමක් ද නැත. මෙවන් විදර්ශනා සම්මර්ශනයක් හදවතට මහත් සැනසුම් ප්‍රීතියක් ලබා දෙයි.

"යතෝ යතෝ සම්මසති - බන්ධානං උදයබ්බයං
ලහති පීති පාමොජ්ජං - අමකං තං විජානනං"

(ධම්මපද 374)

නාම-රූප ධර්මයන්ගේ ඉපැදීමත්, අනිත්‍යය දැකීමෙන් දක්නා වැය වී දියැ වී යාමත් මැනවින් පිළිබිඹු වන විට, ප්‍රීති-ප්‍රමුදිත බවක් ඇති කරවා ලයි. එම ප්‍රීතිය එවන් දර්ශනයක් නො මැති කෙනකුට හුදු ශබ්ද මාත්‍ර පමණි.

(4) ගොනා ඇල්ලීම

අති මහත් වෑයමක් අඛණ්ඩව ම පවත්වාගෙන යා යුතු වේ. නො එසේ නම්, අති දරුණු වූ - මුරණ්ඩු වූ - භවචාරී වූ - ශක්තිමත් වූ - දමනය කිරීමට සුකර නො වූ අවිද්‍යාව විසින්, වරෙක ඔහු කල්පනා ලෝකයක, සිහින ලෝකයක, සුරංගනා ලෝකයක ඇතට ඇතට ගෙන ගොස් නිමග්න කරවනු ඇත. තව වරෙක කෙළෙස් මඩ ගොභොරක, ඊන මිද්ධ ජාලාවක ගිල්වා පටලවා සියල්ල අමතක කරවලනු ඇත.

සති සම්පජ්ඤාය ගිලිහී යාමට ඉඩ නොදී දිගට ම පවත්වා ගෙන යා යුතුය. නිවරණ ආදී විවර තවමත් විවෘත වීමට මාන බලමින් සිටී. අනුශය මුල් ද ඉදිරි නැත. අවිද්‍යාව තව දුරටත් ඔහු ගති - භව - යෝනි - විඤ්ඤාණච්ඨාති - සත්තාවාස වල ඉපැදවීමට තැත් කරනු ඇත.

සිත පිනවන අරමුණු මධ්‍යයේ දී විශේෂයෙන් ම සති සම්පජ්ඤාය පැවැත්විය යුතු වේ. "භව නිවස", "මෙහේ එන්න, මෙහේ එන්න" යයි අත වනමින් ඉඟි කරනු ඇත. ඇස - කණ - නාසය - දිව - ශරීරය හා මනස යන සියල්ල ම සංවර කර ගැනීම සඳහා, නිරන්තරයෙන් ම සිහි නුවණ දියුණු කළ යුතු වේ.

"සබ්බක්ඛං සංවුතෝ භික්ඛු"

සබ්බ දුක්ඛා පමුවචති"

සියළු ම ඉන්ද්‍රියයන් සංවර කර ගත් භික්ෂුව සියළු දුකින් මිදේ.

(5) ගොනා දමනය කිරීම.

නිරතුරුව ම සති සම්පෘක්ෂණය දිගට ම පවත්වා ගෙන නො ගියේ නම්, උද්ධව්ව දූවිල්ලෙන්, ක්ලේශ දූවිලි වලින් සිත වැසී යනු ඇත. සිත මැනවින් පිහිටුවා ගැනීමට හැකි වූ කල්හි මේ කරදරය නැති වේ. එවිට චිත්ත වශී භාවයක් උදා වේ.

මෙවැනි චිත්ත වශී භාවයක් ලබා ඇති විට, කිසිවක හෝ කිසිවකු සමඟ නො ඇලී, නො ගැටී, නිරුපද්‍රිතව ම මාර්ගයේ ගමන් කළ හැකි වේ. කෙතරම් අවිචේකී ස්ථානයක් වුව ද භාවනාවට එවිට සුදුසු ය. සිය කුශ්‍රීරේ ම සැරිසරන ඔහුට ("වරප භික්ඛවේ සකේ පෙත්තිකේ විසයේ" - සතර සතිපට්ඨානය නම් වූ තම පියා ගේ කුශ්‍රීරෙහි ම හැසිරෙන්න) සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෙහි ම සිත මැනවින් පිහිටා සිටියි; බැහැර සිත නො දුවයි. සිත බණික සමාධි නම් වූ සමාහිත තත්ත්වයට පත් වේ. මෙවිට සිත මෙහයවීමක් තොරව, නිරුත්සාහිකව ම ක්‍රියාත්මක වීමට පටන් ගනී. මතු වන මතු වන නාම-රූප ධර්මයන් ගේ යථා ස්වභාවය දැකීමින් උපේක්ෂිතව නිසලව ම ඉදිරියට ම ඔහු ගමන් කරයි.

මෙවන් ඉවසීමෙන් යුතුව කළ අඛණ්ඩ දමනයකින් සංයම භාවයකට පත්ව ඇති සිත, පෙර සේ "බියකරු කණහ" තත්ත්වයේ දැන් නැත. පරිභාහිර කාල වර්ණ බියකරු සංස්කාර ලෝකය ගිලිහී ගොස්, අභ්‍යන්තර සිත අභ්‍යන්තරයේ ම ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී. මේ අභ්‍යන්තර සිත පමණක් දැන් ශේෂව පවත්නා සංස්කාරයන් වේ. මේ තත්ත්වය ඇති විට, බලෙන්ම රාග දෝෂ ආදී ක්ලේශ ධර්ම උපදවා ගැනීමට උත්සාහ කළත්, ඒ ක්ලේශ නො ඉපැදෙන නිසා. ඕනෑම ස්ථානයක් කරා නිර්භයව ම ගමන් කළ හැකි ය. ඉතා පිරිසිදු තත්ත්වයක දැන් පවතින මනස කිලිටි නො වේ; සියල්ල අත හරිමින්, භාහිර ලෝකයෙන් වෙන් ව සිත නිදහස් ව තනි වේ.

මෙවන් පාරිසුද්ධත්වයකට පත් වූ සමාධිමත් හා ප්‍රඥා සම්පන්න සිත, චෛතුම්භ සංස්කාර ධර්මයන් අනිත්‍ය-අනාත්ම ආදී වශයෙන් දක, සියළු සංස්කාර නිරෝධය දැකීමෙන් අත්දක්නා ආත්ම සංඥා නිරෝධය තුළින් ශ්‍රේෂ්ඨතර වාසනාවක් - උත්තරීතර සුවයක් -

ළඟා කර දෙනු ඇත. එවන් වාසනාවක් ලබාගත් සිතකින් මතු වන උදාර වීර නාදය සිත තුළ ම රැඳී - පිළිරැඳී දෙමින් පවතී. අභිඤ්ඤා ලාභී අන් අයට මේවා හොඳින් ඇසේ.

6. ගොනා ගේ පිට උඩින් ආපසු නිවසට ඒම.

රහත් මග එලින් අවිද්‍යාව සම්පූර්ණයෙන්ම නැසී යන තුරුම, සියළුම කුශලාකුශල සංස්කාර අවිද්‍යාව මූලය කොට පවතී. ගොනා ගේ පිට උඩින්ම යාමකි. ළඟා කර ගත් උත්තරීතර වාසනාව තුළින් සිත සන්සුන්ව, නිවී සැනසී, සිතීමුන වී ඇත. ඉඳුරන්ට ගෝචර වන නා නා මාදිලියේ අරමුණු හා, ඒ නිසා ජනිත වන සියළු නාම ධර්ම වහා ඇති වී නැති වී යන විත්ත සංස්කාර ධර්ම පමණක් බව දැන් ඔහු ප්‍රඥාවෙන් දකී. සෑම අරමුණක් තුළින් ම ජනිත වන ඒ යථාභූත ඥාන දර්ශනය නිරතුරුව ම හදින් මතු වේ. කලින් සිහිනෙහුදු නුදුටු විරූ දර්ශන ප්‍රතිලාභයෙන් ජනිත වන ඒ ලොච්ඡුරු මිහිර, පංචස්කන්ධ ලෝකය ම යට කර ගෙන පවත්නා සේ ය !

මෙවන් විදර්ශනා දර්ශන කුශලතාවයකින් , ත්‍රෛභූමික ධර්ම යථාභූත සම්මර්ශනයකට ලක් කරවන ඔහු, ඉඳුරන් දෙනෙන් නිලාංකාර කරවන සම්මුති ලෝකය මැදින් සිය "නිර්වාණ - නිවේසය" වෙත ළඟා වූ පසු , එය එල ප්‍රාප්තියට පත්ව එල සමවත් ලොච්ඡුරා සුවයෙන් හදවත පිරී ඉතිරි යනු දකී. "නිබ්බාණං පරමං සුඛං" පරම වූ සුවය නිවනයි. ඒ ශාන්ත සුවයට සම කළ හැකි අන් කවර නම් සුවයක් වේ ද ? දාර්ශනික ඥාන සංඥා මාත්‍ර වලට ඒ අවිෂය ය.

ක්ලේශ දරට - පරිලාභ නිවා දමා, සංස්කාර ගිනි දූල් නිවා සිසිල් කර, නිර්වාණ අමා සිසිල් සුළඟින් සැනසෙන ඔහුට, අසුවී පිඩක්

තරමකදු නො වටිනා සේ වැටහෙන පංචකාම තෘප්තීන් වෙත,
සිත පෙර සේ දැන් දුවන්නේ නැත.

(7) ගොනා අමතක වේ මිනිසා ඉතිරි වේ.

"ගොනා" ද සංස්කාර මාත්‍රයකි. සිත විසංකාර ගත වූ විට, සියළු සංස්කාර නිරුද්ධ වේ. සියළුම සංස්කාර අමතක වී ගියා සේ ය ! කයත් සිතත් මෘදු වී, සීතල වී, නිවී සැන සී පස්සද්ධියෙන් පිරී ඉතිරි යේ. මෙවන් තත්ත්වයක් ඇති කල, කෙළෙස් ගිනි අවුලුවන මහත් සංස්කාර ලෝකය තුළ ද, "අවදියෙන් නිදා ගෙන"* සිටිය හැක. මේ දමනය සඳහා උපයෝගී කර ගනු ලැබූ සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම පටිප්පස්සද්ධියට පත්ව, පසකින් නිසලව පවතී.

හදවත සම්පූර්ණයෙන් ම ශුන්‍ය ය. හිස් ය. ඒ ශුන්‍යතා දර්ශනය තුළ කිසිවක් ඉතිරි නො වේ. තුන් ලෝකය පුරා ම විසිරී තිබූ සියළු බැමි කැඩී ගිලිහී ගොස්, දෙව් ලොවත් පෘථිවියත් අතර හිස් අහස සේ, සිත ශුන්‍යතාවයෙන් පිරේ. ඒ "විශ්ව ශුන්‍යතාවයේ" කිසිදු පාලකයෙක් නැත.

මුළු පංචස්කන්ධ සම්බ්‍යාත ලෝකය ම, ජලයකට කිඳා ගිය කුඩා ගල් කැටයක් සේ, නිවන් සුවේ ගිලා කිඳා බසී. "නිර්වාණ - නිවේසය" නැමැති ගෙය පමණක් ඉතිරි වේ. සියළුම සංස්කාර දියැ වී ගියේ ය. ආත්මය නැත්නම්, ආත්ම සංඥාව සම්පූර්ණයෙන්ම නිරුද්ධ විය. නිර්වාණ සැනසීම "අහෝ සුඛං, අහෝ සුඛං" යැයි උල්පත් සේ මතුවී මතුවී උතුර උතුරා පිටාර ගලයි. රහත් වූහි සිතින් පසුව සදාකාලික වන අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුව ගැන ඔහුට කිසිම සැකයක් දැන් නැත. අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇති කරවමින් නිරතුරුවම ක්‍රියාත්මක

* (එනම්, ඔහු සාමාන්‍ය මිනිසෙකු සේ ම ක්‍රියාත්මක වන නමුත්, ඔහු ගේ චිත්‍රත්ත සිත, භාහිර ලෝකය හෝ ඔහුගේ ම පංචස්කන්ධය ධර්ම හා නො ගැවී, සන්සුන්ව, ශාන්තව ඔහේ පවතී).

වූ සිත, අවිච්ඡා නිරෝධයෙන් සංස්කාර නිරෝධයට පත්ව, හුදු කේවල දැනීම් මාත්‍රයක් බවට දැන් පෙරළී ඇත. එම දැනීම් මාත්‍රය, අතීත පූර්ව භව ජනක කර්මය ප්‍රත්‍යය කොට දැන් පවතී. ඒ ජනක කර්ම නිරෝධයෙන්, එම දැනීම් මාත්‍රය ද නිරුද්ධ වේ. නැවත කිසිදාක විඥානයක් ඇති නො වේ. ඒ "භව - නිරෝධය" ගැන, ඒ "විඥාන - නිරෝධය" ගැන ඔහුට දැන් කිසිම සැකයක් නැත. එම ශූන්‍යතාවය තුළ කිසිම සත්ව සංඥාවක් හෝ සංස්කාර සංඥාවක් ශේෂ නො වේ. සර්ව සම්පූර්ණ සංස්කාර නිරෝධය මධ්‍යයේ කවර නම් සංස්කාරයකට රැඳී පැවතිය හැකි ද ?

8. ගොනාත් මිනිසාත් දෙදෙනාම අමතකවීම.

නාස් ලඤ්ච බඳු මාර්ග සත්‍යයත්, ගොනා බඳු සමුදය සත්‍යයත්, මිනිසා බඳු දුක්ඛ සත්‍යයත් යන සත්‍ය තුන ම සුවිසල් බෝම්බයක් දමුවා සේ පුණ්‍ය විපුණ්‍ය කිරීමට දැන් මොහු සමත් වේ. මෙවිට දිස්වන්නේ සියළුම රූප සංඥා, පටිස සංඥා ඉක්ම වූ, රූප නිමිති සර්වප්‍රකාශයන් ම නිරුද්ධ වී නො පෙනී ගිය "හිස් අහසක්" බඳු අරුපී තත්ත්වයකි. එහි කෙළවරක් අගක් මූලක් නැත. තුන් ලෝකය ම අහස් කුහරය තුළ දියැ වී ගොස් හුදු අහස පමණක් ඉතිරි වේ. මේ හිස් ශූන්‍යතා ආකාශය තුළ කිසිම රූප නිමිත්තක් සිතේ ඉතිරි නො වේ. මෙවන් තත්ත්වයකට පත්වීමෙන් ම මෙහි සත්‍යතාවය ප්‍රත්‍යක්ෂ කර ගත හැකි ය.

මෙතෙක් කල් "මම, මගේ" යනාදී නොයෙක් අයුරින් බඳා ගෙන සිටි තුන් ලෝකයක් ම විය. ආරක්ෂා කර පවත්වා ගෙන යාමට තුන් ලෝකයක් ම තිබිණි. අස්මිමාන්‍ය සම්පූර්ණයෙන් ම නිරුද්ධ වූ කල, ආරක්ෂා කිරීමට කවර නම් ලෝකයක් ඉතිරි වේ ද ? ඇත්තෙන් ම මෙම තත්ත්වය හා පෙර සිටි තත්ත්වය ගැන සලකා

බලන විට, ඔහු ගේ සිත තුළ පෙර පැවැති මූලාව ගැන මහත් ලජ්ජාවක් ඇති වේ.

නිර්වාණය ද ඇතුළු සියල්ල ම අත හැරී යන මෙම අවස්ථාවේ - (පටිනිස්සන්ගානුපස්සි විහරනි) - ඒ සිත තුළ රැඳී සිටිය හැකි කිසිම සම්බන්ධතා හෝ අසම්බන්ධතා ධර්මයක් නො මැන. උපාදාන සියල්ල ගිලිහී යේ. ප්‍රත්‍යක්‍ෂාවබෝධයක් නො මැති කෙනකුට මෙය දත නො හැකි ය.

මෙවිට දර්ශනය වන අභ්‍යාවකාශ ශුන්‍යතා දර්ශනය පවා එක්තරා ඉතා සියුම්, "අවසානය" යැයි මුළු කරවිය හැකි අතිශයින් ම ශුන්‍ය සංස්කාර මාත්‍රයකි. අවිද්‍යාවේ ගැඹුරින් ම පවත්නා තත්ත්වය මෙය යි. එය ද අනිත්‍යය ය, එය අනාත්මය ය. මෙය ගැඹුරු ප්‍රඥාවට ප්‍රත්‍යක්‍ෂ ලෙසින් පෙනී යන විට, ඒ ශුන්‍යතා ලෝකය එක් වරම කඩා වැටේ. "ආත්ම - අනාත්ම" ආදී සියළු ද්වතාවයන් සඳහට ම ගිලිහී බිම වැටේ. ලොවුතුරා මාර්ගයේ නිමාව මෙය යි.

සොම් කැළුමින් පිරී ගිය, ශීතල මෘදු සෞම්‍ය වන්ද්‍රයා සේ සිත නිරතුරුව ම බැබළෙමින් දැන් පවතී. ලෝකය තුළින් නොයෙක් රජනීය ධර්ම පෙර සේ ම දිස් වේ. ඉන්ද්‍රියපටිබද්ධ සියළුම විඥාන මාත්‍ර නැමැති ගංගාවෝ ඇති වෙමින් නැති වෙමින් ඔහේ ගලා යති. එහෙත් සිත තුළ නිරුත්සාහිකව විත්ත සංස්කාර ජනිත නො වේ. "දිට්ඨියේ දිට්ඨිය මත්තං සුනේ සුනමත්තං" - දැකීම, දැකීම මාත්‍රයෙන් ම නවතී. ඇසීම, ඇසීම මාත්‍රයෙන් ම නවතී සෙසු ඉන්ද්‍රියයන්ටත් එලෙස ය.

9. ස්වභාවය ස්වභායට ම පරිවර්තනය වීම.

සියළුම බැමි කැඩී ගිය විට, තුන් ලෝකයම, තුන් ලෝකය පාඩුවේ

ඔහේ පවතී ; සිත වෙන්ව සිතේ පාඩුවේ ඔහේ පවතී. මෙවිට කළ හැකි හෝ කිරීමට අන් දෙයක් නො මැති බැවින් සියල්ල ම නිම ය. උප්පත්තියෙන් ම අද - බිහිරි කෙනකුට රූප ගබ්ද අරමුණු තුළින් කිසිම සංස්කාරයක් ඇති නො වේ. සියළු බන්ධන සිද්ධි ගොස් විසංයුක්ත වූ විට, අද - බිහිරි වූවා සේ, කිසිම අරමුණක් හොඳ - නරක, ලස්සන - කැත ආදී ලෙසින් නො ගෙන දැනීම් මාත්‍රයකින් ම නවතී. "දිවියේ දිවිය මන්තං..... සුතේ සුතමන්තං....."

"අකුප්පා වේතෝ විමුක්ති" නම් වූ මේ සිත හදවත තුළින් එළියට නො පැමිණ, එහි ම නිරතුරුව ම පවතී. හදවත එහි කුටිය ය. භාහිර ලෝකය හා, අරමුණු ගැටීම නිසා ඇති වෙන සෙසු විඥාන මෙයින් පරිභාහිර ධර්ම බවට පත් වේ. මෙම සිතට කිසිම අරමුණක් නො මැත. එහි කිසිම සීමාවක් නැත. එහි ඉපැදීමක් ද නැත. නිරුද්ධ වීමක් ද නැත. එය තුන් ලෝකයෙන් ම ඇත් වී තමා ගේ පාඩුවේ ඔහේ සියුම් දැනීම් මාත්‍රයක්ව පවතී. එබැවින් ම එය අසීමිත ය. කේවල ය. වක්ඛු ශ්‍රෝත ආදී ද්වාර තුළින් ගලා යන විඥාන ශ්‍රෝතයෝ, පෙර සේම අරමුණු ලැබෙන ලැබෙන හැටියට ඇති වී ඇති වී, නැති වී නැති වී ගලා යති. ලෝකයේ කලින් පැවති සියළුම දේවල් එලෙසම පවතී. වෙනස නම් සියළු සම්මුති ගැලවී ගොස්, හුදු දැනීම් මාත්‍රයක් පමණක් ශේෂව හුදකලාව පැවැත්ම පමණි. කලින් සේ ම පංචස්කන්ධය ඇතිවෙමින් නැතිවෙමින් පවතී; මෙම විමුක්ති ශුන්‍ය මනසද වෙන්ව ඔහේ පවතී. පංචස්කන්ධය හා විමුක්ති සිත අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධතාවයක් ඇතිව පැවතුණත්, ඒවා වෙන් වෙන්ව ම පවතින, වෙන් වෙන්ව ම ක්‍රියාත්මක වන ධර්ම බවට පත් වේ.

"ආත්මයක් ඇත ය - ආත්මයක් නැත ය, හොඳය - නරකය, ලස්සනය - කැතය" ආදී ද්වයතාවයන් දැන් නැත. එමනිසා ඕනෑම අරමුණක් දෙස කිසිම බියකින් තොරව දැන් බැලිය හැකි ය. මෙයට පෙර - ඊයේ - හොඳ නරක, ලස්සන කැත ආදී වින්ත මායා, - සිතෙන් ම උදා කර ගත් මවා ගැනීම් විය. එහෙත් අද ඒ සියල්ල ම ගිලිහී ගොස් ඒ ප්‍රභාස්වර ("සබ්බතෝ පහං.....") දැනීම් මාත්‍රය පමණක් පවතී.

ඉතික්ඛිතිව ඇති කර ගනු ලබන හෝ නිරුත්සාහයෙන් ම ඇතිවන ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා ඥාන හතර තුළින් "බිණා ජාති, වූසිතං බ්‍රහ්ම වරියං, කතං කරණියං, නාපරං ඉත්ථත්ථායාති පජානාති" - ජාතිය ක්‍ෂය

විය, බුන්මවර්යාව වැස නිම විය, කළ යුතු දේ කර හමාර ය, මෙයින් පසු කිරීමට දෙයක් නැත" යනුවෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂාවබෝධයක් උදා වේ. ඉදුරන්ට ගැටෙනා අරමුණු හොඳ - නරක, මම - මගේ ආදී නොයෙක් ලෙසින් ගනිමින්, ඒ අරමුණු වල පැටලෙමින්, සංස්කාර රැස් කර ගනිමින් මෙතෙක් කල් විඳි දුක තේරුම් ගෙන, එය නො දත් අවිද්‍යාව සුන් වී යාමෙන් පසු එය අතහැර දැමූ නිසා වෙන් වී පවතින "අකුප්පා වෙනෝ විමුක්ති" සිත තුළ කලින් සේ අරමුණු ඔස්සේ සංස්කාර ගලා නො යයි. එ බැවින් ම කිසිම සංස්කාරයක් නාද නො කරයි. ප්‍රභාස්වර, ප්‍රමුදිත, පාරිශුද්ධ විඥාන මාත්‍රය පමණක් දීප්තියෙන් බැබළෙමින් පවතී. ඒ සිත දෙස, එයින් භාහිරව පවත්නා මතුපිට සිතින් බැලූ පසු, "මේ සිතේ රාග - දෝෂ - මෝහ ආදී කිසිම ක්ලේශ ධර්මයක් ගැව් වත් නැතැ" යි ප්‍රත්‍යක්‍ෂවම පෙනී, පටිප්පස්සද්ධියට පත් ශීලස්කන්ධයත්, පටිප්පස්සද්ධියට පත්ව ඇති සමාධි - ප්‍රඥා - විමුක්ති යන ස්කන්ධයනුත් සියල්ල ම මේ එකම සිත බවට දැන් පත් වී ඇතැයි ප්‍රත්‍යක්‍ෂාවබෝධයක් මතු වූ පසු ලොචිතුරා ඉමිහිරි සුවදක්, ලොචිතුරා ඉමිහිරි රසයක්, උතුර උතුරා දසනම පැතිරේ.

10. ලොචිතුරු සුව පුදනා දැනින් යුතුව කඩමංචියට ලඟාවීම.

කුහකකම්, මායා - සාධේය්‍ය කපටිකම් නැති, "ඇතුළ යම් සේ ද පිටත් එසේ ම ය, පිටත යම් සේ ද ඇතුළතත් එසේ ම ය" නම් වූ තත්ත්වයට පැමිණි ඔහුට විවෘත හදවතක් ඇත. අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුව දෙසට ම පිය නගනා ඔහු ගේ පා, බැඳීම් වලින් වැසී හෝ බැඳී නැති නිසා විවෘත ය. අන් අයට නිවන් මග පෙන්වා දීම සඳහා ඔහු උතුම් මාර්ගයක් දිගේ ගමන් කරයි. ඔහු දැන් සමාජයට බසී. දෙනෙත් අඳුරු කරවන කෙළෙස් දුටුවිලි වලින් වැසී යා හැකි අරමුණු මෙන්ම, නිර්ථක නිසරු අසාර සංඥා ගොඩ ගැසී ගිය

හිස් ඇති පෘථිවිප්‍රාන්තයා ඔහුට හමු වේ. ඒ කිසිවක් හෝ කිසිවකු හා නො ගැටී, නො බැඳී ඔහු සතුටු සිතින් ම සිටී. "සන්තුසිතන්තා ධීතෝ". නිරාමිස සතුටින් යුතු විමුක්ත භාවය නිසා ම ඔහු නො සැලේ. ඇලීම් - ගැටීම් ඇති කරවන අරමුණු තුළින් සිතට කිසිදු කරදරයක් දැන් ඇති නො වේ. පෙර විරූප ලෙසින්, අශුභ ලෙසින්, අමනෝඥ ලෙසින් දුටු - එසේ දැක මුහුණ ඇඹුල් කර ගත් අරමුණු ඔහුට දැන් සත්‍යය විදහා පෙන්වන, අවශ්‍ය නම් උපේක්‍ෂාවෙන් හෝ අවශ්‍ය නම් අප්පටිකුලයෙන් (පිළිකුලක් නො මැතිව) සිටිය හැකි මල් එල දැරූ වෘක්‍ෂයෝ ය.

"සෝ සචේ ආකඛ්ඛනි, පටික්කුලේ අප්පටික්කුල සක්ඛ්ඛි විහරෙය්‍යන්ති, අප්පටික්කුල සක්ඛ්ඛි තත්ථ විහරති....." පිළිකුල් අරමුණෙහි පිළිකුලකින් තොර සංඥාවෙන් යුතුව විසීමට ඔහුට අවශ්‍ය නම්, පිළිකුල් විරහිත සංඥාවෙන් යුතුව ඔහු වාසය කරයි....."

ඔහු මෙසේ පැමිණෙන්නේ කාම - රූප - අරූප භූමියකින් නොව, අපරියාපන්න (ලෝකෝත්තර) නම් වූ අන්‍ය දේශයකිනි. ඔහු කිසිවක් හෝ කිසිවකු කෙරෙහි නො ගැටෙන අතර, ඔහු සැම විටම උපේක්‍ෂිත ය. සැම දෙනාට ම මිතුරු ය. ඔහු ගේ භාහිර ස්වරූපය එතරම් මනෝඥ නො විය හැකි ය. එහෙත් ඔහු ගේ ධර්ම - යඡ්ටිය සෙල වූ විගස ම, ඇතුළත පවත්නා පරම පවිත්‍ර නිර්වාණ මාලිගාවේ දොරටු ඔහුට විවෘත වේ ; එවිට ඔහු නිවන් සුව විඳී.

පැහැදිලි ප්‍රත්‍යක්‍ෂාවබෝධයක් ඇති ඒ ධර්ම යඡ්ටියේ වක්‍ර වූ තැන් නො මැක; සෘජු ය. ඔහු මුචින් නැගෙන ඒ ධර්ම ප්‍රවාහයන් කෙළින් ම ඔහු ගේ හදවත තුළින් ම මතු වේ. ඒවා හුදු සංඥා මාත්‍ර නො ව, ඔහු ගේ හදවතෙහි විද්‍යාමාන වන ප්‍රත්‍යක්‍ෂාවබෝධයන් ය. නිරාමිස ප්‍රීතියෙන් උතුරා යන හදවතකින් ඔහු කියනා ඒ ගැඹුරු ධර්මය සමහර විට ඔබට තේරුම් ගත නො හැකි විය හැක. "පක්ඛ්ඛවතෝ අයං ධම්මෝ, නායං ධම්මෝ දුප්පක්ඛ්ඛස්ස" මෙම ධර්මය ප්‍රඥාවන්තයන්ට ම ය, ප්‍රඥාව මද අයට නො වේ.

තමා ගේ සන්තානය තුළින් මොහු හමු වන කෙනකුට නිර්වාණ මාලිගාවේ දොරටු විවෘත වේ. මොහු ඔබ ළඟ නිරතුරුව ම සිටිනා, එහෙත් අවිද්‍යාවෙන් වැසී සිටින නිසා ඔබ නො දන්නා අමුත්තෙකි. එපමණ ය !

THE ZEN TRUST

Charity Registration No 272496

30th April 2007

Dear Venerable Dhammarathana,

Re: Permission to reproduce poems and pictures from Gentling the Bull

Thank you for your letter of the 17th of April. I am very happy to hear that you found "Gentling the Bull" useful.

Our teacher, the Venerable Myokyo-ni, who wrote the book and translated the poems, passed away at the age of 86 last month. She was a firm believer in the oneness of all Buddhist schools. She would have been delighted to know that the poems will be of benefit of your meditation students.

The Zen Trust is happy to give permission for you to include the poems and pictures in your booklet, as specified in your letter, provided that the material is not modified, and is accompanied by a suitable citation.

Please accept the enclosed copy of Gentling the Bull. We would be grateful if you could send us a copy of your booklet when it is published.

Yours sincerely,



Garry Gelade
Hon. Treasurer
The Zen Trust

මෙහි දැක්වෙන පිංතූර හා කවි
Gentling the Bull (by Myokyo-Ni)
නමැති පොතින් උපුටා ගන්නා ලදී.

These pictures and the poems
were extracted
from the book - "Gentling the Bull
by Myokyo-Ni".



I – SEARCHING FOR THE BULL

The search for what? The bull has never been missing. But without knowing it the herdsman estranged himself from himself and so the bull became lost in the dust. The home mountains recede ever further, and suddenly the herdsman finds himself on entangled paths. Lust for gain and fear of loss flare up like a conflagration, and views of right and wrong oppose each other like spears on a battlefield.

POEMS

1

Alone in a vast wilderness, the herdsman searches for his
bull in the tall grass.

Wide flows the river, far range the mountains, and ever
deeper into the wilderness goes the path.

Wherever he seeks, he can find no trace, no clue. Exhausted
and in despair,

As the evening darkens he hears only the crickets in the
maples.

2

Looking only into the distance, the searching herdsman
rushes along.

Does he know his feet are already deep in the swampy
morass?

How often, in the fragrant grasses under the setting sun,
Has he hummed Hsin-feng [Shinpo], the Song of the
Herdsman, in vain?

3

There are no traces in the origin. Where then to search?
Gone astray, he stumbles about in dense fog and tangled growth.

Though unwitting, grasping the nose of the bull, he already
returns as a guest,

Yet under the trees by the edge of the water, how sad is
his song.



II – FINDING THE TRACES

Reading the Sutras and listening to the teachings, the herdsman had an inkling of their message and meaning. He has discovered the traces. Now he knows that however varied and manifold, yet all things are of the one gold, and that his own nature does not differ from that of any other. But he cannot yet distinguish between what is genuine and what fake, still less between the true and the false. He can thus not enter the gate, and only provisionally can it be said that he has found the traces.

POEMS

1

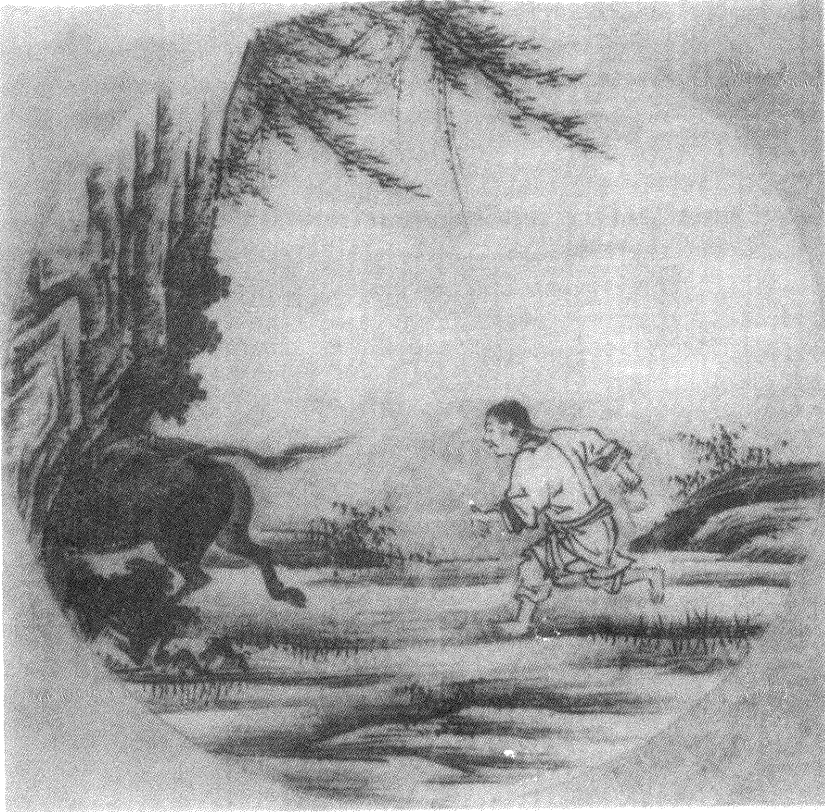
Under the trees by the water, the bull's traces run here and there.
Has the herdsman found the way through the high,
 scented grass?
However far the bull now may run, even up the far mountains,
With a nose reaching up to the sky, he cannot hide himself
 any longer.

2

Many wrong paths cross where the dead tree stands by the rock.
Restlessly running round and round, in his little nest of grass,
Does he know his own error? In his search, just when his
 feet follow the traces,
He has passed the bull by and has let him escape.

3

Many have searched for the bull but few ever saw him.
Up north in the mountains or down in the south, did he
 find his bull?
The One Way of light and dark along which all come and go;
Should the herdsman find himself on that Way he need not
 look further.



III – FINDING THE BULL

The herdsman recoils startled at hearing the voice and that instant sees into the origin. The six senses are quieted in peaceful harmony with the origin. Revealed, the bull in his entirety now pervades all activities of the herdsman, present as inseparably as is salt in sea water, or glue in paint. When the herdsman opens his eyes wide and looks, he sees nothing but himself.

POEMS

1

Suddenly a bush warbler trills high in the tree top.
The sun shines warm, and in the light breeze the willows
 on the water's edge show their new green.
There is no longer a place where the bull can hide himself;
No painter can capture that magnificent head with its soaring
 horns!

2

On seeing the bull and hearing his bellow,
Tai-sung, the painter, surpassed his craft.
Accurately he pictured the heart-bull from head to tail,
And yet, on carefully looking, he is not quite complete.

3

Having pushed his face right against the bull's nose,
He no longer needs to follow the bellowing,
 This bull is neither white nor blue.
Quietly nodding, the herdsman smiles to himself.
Such landscape cannot be caught in a picture!



IV – CATCHING THE BULL

For the first time today he encountered the bull that for so long had been hiding in the wilderness. But his pleasantly familiar wilderness still attracts the bull strongly. He yearns for the sweet-smelling grass and is difficult to hold. Stubborn self-will rages in him and wild animal-nature rules him. If the herdsman wants to make the bull really gentle, he must discipline him with the whip.

POEMS

1

With great effort the herdsman succeeded in catching the bull.
But stubborn, wilful and strong, this bull is not easily gentled!
At times he breaks out and climbs up to the high plains,
Or rushes down into foggy marshlands to hide himself there.

2

Hold the rein tight and do not let go.
Many of the subtlest faults are not yet up-rooted.
No matter how gently the herdsman pulls at the nose-rope,
The bull may still rear and try to bolt back to the wild.

3

Though caught where the sweet-scented grass reaches sky-high,
The herdsman must not let go of the rein tied to the bull's nose.
Though the way home beckons clearly already,
The herdsman must often halt with the bull, by the blue
stream or on the green mountain.



V – GENTLING THE BULL

If but one thought arises, then another and another follows in an endless round. Through awakening, everything becomes truth; through delusion, it becomes error. Things do not come into being depending on circumstances but arise from the herdsman's own heart. Hold the rein tight and do not allow any wavering.

POEMS

1

Not for a moment may the herdsman drop whip and rein,
Or the bull would break free and stampede into the dust.
But once patiently trained and made truly gentle,
He follows the herdsman without halter or chain.

2

Now the bull may saunter through the hill forests,
Or else walk the much travelled roads, covered in dust.
Never will he touch fodder from another man's meadow.
Coming or going requires no effort - the bull quietly
carries the man.

3

In patient training the bull got used to the herdsman and is
truly gentle.
Should he now walk right into dust, he no longer gets dirty.
Long and patient gentling! In one sudden plunge the
herdsman has won his whole fortune.
Under the trees, others encounter his mighty laugh.



VI – RETURNING HOME ON THE BACK OF THE BULL

Now the struggle is over! Gain and loss, too, have fallen away. The herdsman sings an old folk song or plays a nursery tune on his flute. Looking up into the blue sky, he rides along on the back of the bull. If someone calls after him, he does not look back; nor will he stop if tugged on the sleeve.

POEMS

1

Without haste or hurry, the herdsman rides home on the back
of the bull.

Far through the evening mist carries the sound of his flute,
Note for note, tune for tune, all carry this boundless mood;
Hearing it, no need to ask how the herdsman feels.

2

Pointing ahead towards the dyke where his home is,
He appears out of mist and fog, playing his flute.
Then suddenly the tune changes to the song of return.
Not even Bai-ya's masterpieces can compare with this song.

3

In bamboo hat and straw coat he rides home through the
evening mist,
Sitting back to front on the bull, with joy in his heart.
Step by step along in the cool, gentle breeze,
The bull no longer looks at the once irresistible grass.



VII – BULL FORGOTTEN - MAN REMAINS

There are not two Dharmas. Provisionally only has the bull been set up, somewhat in the nature of a sign-post. He might also be likened to a snare for catching rabbits, or to a fishing net. Now the herdsman feels as when the shining gold has been separated out from the ore, or as when the moon appears from behind a cloud bank. The one cool light has been shining brilliantly since the time before the beginning.

POEMS

1

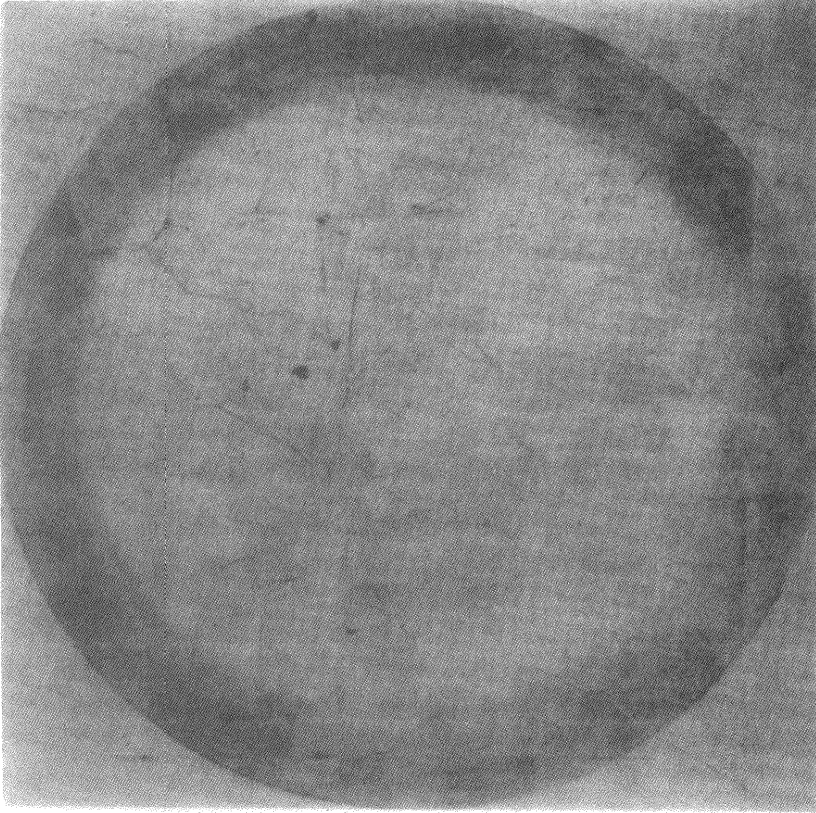
The herdsman has come home on the back of the bull.
Now the bull is forgotten and the man is at ease.
He may still sleep though the hot sun stand high in
mid-heaven
Whip and rein are now useless and thrown away under
the eaves.

2

Though the herdsman has brought the bull down from the
mountain, the stable is empty.
Straw coat and bamboo hat, too, have become useless.
Not bound by anything, and at leisure, singing and dancing.
Between heaven and earth he has become his own master.

3

Now the herdsman has return, home is everywhere,
When both things and self are wholly forgotten, peace reigns
all day long.
Believe in the peak 'Entrance to the Deep Secret' -
No man can settle on this peak's summit.



VIII – BOTH BULL AND MAN FORGOTTEN

When all worldly wanting dropped away, holiness, too, lost its meaning. Do not stay at a place where Buddha is, and pass quickly by where he is not. If one remains unattached to either, not even a thousand eyes can spy him out. Holiness to which birds consecrate flowers is shameful.

POEMS

1

Whip and rein, bull and man, are all gone and vanished.
No words can encompass the blue vault of the sky.
How could snow pile up on a red-hot hearth ?
Only when arrived at this place can a man match the old masters.

2

Shame! Up till now I wanted to save the whole world;
Now, surprise! There is no world to be saved!
Strange! Without ancestors or successors,
Who can inherit, who passed on this truth?

3

Space shattered at one blow and holy and worldly both vanished.
In the Untreadable the path has come to an end.
The bright moon over the temple and the sound of wind in
the tree,
All rivers, returning their waters, flow back again to the sea.



IX – RETURN TO THE ORIGIN, BACK TO THE SOURCE

In the origin all is pure and there is no dust. Collected in the peace of non-volitional doing (Wu-Wei) he beholds the coming and going of all things. No longer deluded by shifting phantom pictures, he has nothing further to learn. Blue runs the river, green range the mountains, he sits by himself and beholds the change of all things.

POEMS

1

Returned to the origin, back at the source, all is completed.
Nothing is better than suddenly being as blind and deaf.
Inside his hermitage, he does not look out.
Boundless, the river runs as it runs. Red bloom the flowers
just as they bloom.

2

The great activity does not pander to being or not being.
And so, to see and to hear he need not be as one deaf
and blind.
Last night the golden bird flew down into the sea,
Yet today as of old, the red ring of dawn flares up in the sky.

3

Done is what had to be done, and all ways are completed.
Clearest awakening does not differ from being blind and deaf.
The way he once came has ended under his straw sandals.
No bird sings. Red flowers bloom in glorious splendour.



X – ENTERING THE MARKET-PLACE WITH BLISS-BESTOWING HANDS

The brush-wood gate is firmly shut and neither sage nor Buddha can see him. He has deeply buried his light and permits himself to differ from the well-established ways of the old masters. Carrying a gourd, he enters the market; twirling his staff, he returns home. He frequents wine-shops and fish-stalls to make the drunkards open their eyes and awaken to themselves.

POEMS

1

Bare-chested and bare-footed he enters the market,
Face streaked with dust and head covered with ashes,
But a mighty laugh spreads from cheek to cheek.
Without troubling himself to work miracles, suddenly dead
trees break into bloom.

2

In friendly fashion this fellow comes from a foreign race,
With features like those of a horse, or again like a donkey.
But on shaking his iron staff, all of a sudden
All gates and doors spring wide open for him.

3

From out of his sleeve the iron rod flies right into the face.
With a great laugh spreads all over his face,
He talks Mongolian, or speaks in Chinese.
Wide open the palace gates to the one who on meeting himself
yet remains unknown.

සිංහල කොටසේ ඉංග්‍රීසි
පරිවර්තනය

*English translation of
the Sinhalese Section*

Ignorance and Emancipation

*The English translation of the
Sinhalese section*

*I tried my best to translate the Sinhalese section
of this book, in such a way that it expresses,
as far as possible, the exact ideas of the Sinhalese
sentences; and as such some figurative and / or
verbositive expressions had to be included.*

Bhikkhu D. Dhammaratana

From the Publisher

I, an accountant by profession, am a pious and devoted Buddhist, and from my childhood, engaged in various religious activities such as worshipping the Lord Buddha and Sacred “Bo” trees, undertaking the observance of precepts, listening to Dhamma-sermons etc. Though they helped me to become a virtuous person, none of such meritorious activities led me to realize the noble truth of suffering, the cause of suffering, the cessation of suffering or the path leading to the cessation of suffering.

Then, on hearing that Ven. Dhammaratana was explaining the most profound Dhamma in a simple manner, and conducting meditation classes showing the practical way to Nibbâna, I went to the “Dikhena Meditation Centre” to see him.

When I reached there, he had already commenced his Dhamma Sermon. Showing a clock on the table, he questioned, **“Is this a clock or is it a simple preception ? Is the perception of clock in the clock itself or is it in your mind ?”** You know, in reality there is no clock; it is only a perception of the mind.

Similarly, (showing his hand), **“Is this a hand; where is the perception of hand ? Is it in the hand itself or is it in your mind ? “Hand” is only a conventional truth. In reality, there is no hand. In fact it’s only a perception. No hand is visible if there is no mind-contact; therefore, “hand” is only a mental manifestation - a mental formation.**

For the first time in my life, I heard such a Dhamma sermon. It aroused our enthusiasm to observe the truth in his sayings, not only whilst being listening, but also thereafter, in comparing it with our lives and also with the external world. With a heart filled with great faith in Dhamma, more than ever before, and with a high respect and honour towards him, I left the place.

Many were able to realize Nibbâna, when the Dhamma leading towards the cessation of formations was explained by the Buddha and his then disciples. If we get an opportunity to listen to such Dhamma sermons displaying the practical approach of experiencing emptiness or Nibbâna, even today, it may be possible for one to realize Nibbanic-bliss in this very life itself.

The “**Âni Sutta**” of Sanyutta Nikâya says, that **“there will be monks (persons) in the future who would not lend ear when discourses that are the words of the Buddha, deep, deep in their meaning, connected with emptiness or Nibbâna are being recited. Then such Dhamma discourses will be disappeared.”**

When one listens to the practical Dhamma sermons of Ven. Dhammaratana, one would realize that such Dhamma discourses had not been disappeared yet.

It became evident to me when he explained “the Kassaka Sutta” of Samyutta Nikâya. The deity “Vasavatti Mâra” approached Buddha and said, **“The eye is mine; visible objects are mine; the eye-contact and its base of consciousness are mine. Where can you go to escape from me ?**

The ear is mine, sounds are mine... The nose is mine, odours are mine..... The tongue is mine, tastes are mine..... The body is mine, tactile objects are mine.... The mind is mine, mental phenomena are mine, mind-contact and its base of consciousness are mine. Where can you go and escape from me ?”

The Lord Buddha replied, **“Yes Mâra, all those are yours; not mine. Where there is nothing of them, there is no place for you ...”**

When Ven. Dhammaratana gave a practical explanation of this Dhamma, showing the non-self nature of them, and asking us to relinquish them one by one, I, whilst being listening, could let go all of them, and it appears over the top of my head a vision just like the petals of a lotus flower bloom one by one. Then everything disappeared and I experienced an emptiness leaving alone only the mind-element, a simple awareness.

Just right at that time, he said, “Now, only the mind-element remains, it is also a mental formation and it, too, is impermanent and not-self. When I realized that, I experienced a supreme bliss, calming and cooling down all formations.

Thereafter, I used to visit him regularly, at least once a month. In keeping company with him and by following his instructions, I could develop my faith - virtue - generosity - Dhamma knowledge and wisdom, more than ever before.

Then I happened to read a pamphlet written by him - “Gona

saha Vimuttiya”. Because of the luscious flavour of the Sinhalese meanings of the poems given in it, and the profound Dhamma-explanation demonstrating the way, based on his own experience leading to eradicate ignorance to realize the Noble Arahantship, I suggested and thereafter decided to publish it.

May he be happy endowed with good health to guide people towards Nibbâna, and thereby free them from suffering.

By virtue of the merit of this meritorious deed, may my late parents; Mrs. Rajawatta who helped me to meet him; My sister Vajira who assists and encourages in various ways for me to follow this Noble Path; and all others who follow the path, be able to realize Nibbanic-bliss soon !

May all beings be happy !

Anuradha Premaratna
63/2, Suramya Mawatha,
Wattegedara Rd,
Maharagama.
Tel : 0094 11 2 843 062
E-mail : crmap@sltnet.lk

Preface

As a result of my intense and persistent effort in meditation, both concentration and insight, I came to a certain stage which, I found, was rather impossible for me to surpass it. Whenever I tried to concentrate on physical phenomena, the whole universe, including my body, dissolved away completely, leaving only an emptiness; and at that time there existed nothing in the mind; it was completely void. Neither the body nor the mind factor was visible to concentrate on.

Then searching for some advice to gain some further advancement, I began to read “Theravada-Tripitaka” books - Sutta, Abhidhamma and Vinaya. But only in one Sutta, the “Mahâvacchagotta Sutta” of Middle length sayings, I could find some instructions. (i.e. Develop further, concentration and insight meditation). However this advice too did not produce the desired results.

Then I went to see some eminent meditation masters in Sri Lanka but none of them could understand exactly what my experience was. I wrote to some meditation masters in Thailand, and to some Zen masters in Japan, but I received no reply.

When I met a monk in Colombo and explained my experience to him, he brought a file and began to read it. Having realized that my experience had exactly been elucidated in it, I said, “I have read all suttas, but I never came across a sutta resembling this. Which section (Nikâya) is it from ?” Then he smiled and said, “This is a hidden sutta in Mahayana.” That was how I first gained some confidence in Mahayana-scripts.

Then I practised “Quan” meditation using some meditation words such as, “who is a nurse”, “Cow-dung”, “Who am I”, “Buddha”, etc.

and through all of them I was able to experience a universal emptiness. Then, my confidence in Mahayana meditation systems is further developed.

When I read a Mahayana book “Gentling the Bull”* by Myokyo-ni, which consists some beautiful poems, I perceived how profound the meanings of those poems were. I was so impressed that I thought to write in Sinhalese, for the benefit of the Sinhalese readers, the meaning and the explanation of it, based on my own experience and also keeping in line with the Theravâdic tradition. But it does not by no means constitute a direct translation nor does the explanation given have any relationship whatsoever with the book.

I had to get the permission from the Zen Centre in London to reproduce the pictures and the poems in the book “Gentling the Bull”. With the intention of sending a copy to them, I translated the Sinhalese section into English giving, as far as possible, the exact ideas of the Sinhalese sentences.

The explanation of the poems might not be easily conceived by those who possess no pragmatic understanding, or who are not familiar with the Theravadic Buddhist terms, but they would understand that the realization of the true Dhamma demonstrates no discrimination amongst various segments of Buddhists - Theravada, Mahayana, Vajirayana etc. Nibbana is the same for all. There is no justification in considering, with an attached propensity for a particular doctrine, that one school of thoughts is superior to others.

My sincere thanks are due to the Zen Centre in London for granting me their courteous permission to reproduce the poems

* This book is available at the “Zen Centre, 58 Marlborough place - London - Nw 8 OPL

and the pictures of “Gentling the Bull”, and also to the publisher Mr. Anuradha Premaratne of Maharagama for his generous contribution towards the printing costs.

Bhikkhu D. Dhammaratana
August, 2007

Telephone : + 94 779 854 405

Web Site : www.damruwana.org

email : damruwana@sltnet.lk

bhikkhu_dhammaratana@yahoo.com

Introduction

The Sinhalese meaning of the poems in the book “Gentling the Bull” is first given here. It should not, however, be considered as a translation.

The explanation given thereafter is my own definition. It is only a short description. To explain it in details, it would be necessary to write a large book giving all particulars of insight meditation from the beginning up to the “Arahantship”. The explanation runs gradually in the same order of the sentences of the first section. **Therefore, it is appropriate to read first, a sentence given in the first section, and the relevant parts in the explanation thereafter.**

(1) Searching for the Bull

The herdsman running on a long deserted way is looking for his bull, which had been constantly with him, but not to be seen now. The way runs up to the invisible horizon through far away mountains and through the rivers with brimful of water. Wherever he looks for, there is not even a trace to be seen. He overwhelmed with fatigue and grief, hears only the sound of cicadas in the twilight in the afternoon.

He runs on ever forward looking at the way with no end in sight. But does he know his feet have already been sunk in a mire of mud ? In the sun-setting afternoon, and in the sweet-scented breeze, how many times has his "herdsman-song" floated, in vain, further and further away ?

When there is not even a trace of the beginning, how and where does he search for ? Having been running astray, he falls down, with no life in his feet, amidst dense fog and amongst the shadows of the trees. Though unwittingly, he returns, as a guest, grasping the nose of the Bull. How sorrowful is his "herdsman-song" echoing amongst the shadows of the trees and sandy plains ?

(2) Finding the traces

In the shadows of the trees by the streams of water, the traces of the Bull are seen here and there. Has the herdsman found the way through the clumps of fragrant grass ? However far the Bull may

run, even up to the plateaus of the far away mountain range, can it hide itself any longer ?

Amongst the dead-trees and the passes of mountains, visible are many wrong paths. Does he know his deception of running restlessly round and round along the wrong paths ? His feet running after the traces of the bull have passed beyond the bull ! The bull has been let loose.

Many have travelled looking for the bull, but only a few have seen it. On the summits of the cloudy mountains in the north or beneath the mountains in the south, did he find his bull ? All come and go along the "one and only way" having both light and dark. If the herdsman enters that path, he needs not run along the deceptive wrong paths looking any further.

(3) Finding the Bull

Suddenly, a song of a bird resounds on a top of a very high tree. The sun shines brightly. In the gentle breeze, the trees by the dampness of water sprout-up. It seems that there is no place for the bull to hide itself any longer. The bull's majestic head with sharp horns appears as an image going beyond the talents of a skilful artist.

He sees the bull, and hears its bellow. But, is the image of the "heart-bull" reflected from head to tail. When closely looking at, it appears that it is not quite complete.

Having aimed at right against the bull's nose, the herdsman no longer needs to follow its bellow. Neither white nor dark is the bull. The herdsman, nodding his head proudly, smiles to himself. How can such a scene be grasped by a painter ?

(4) Catching the Bull

With a great and persistent effort, the herdsman succeeded in catching the bull. But the bull is dreadful, obstinate, wild, strong and cannot be easily tamed. All at once, it breaks loose and runs far away with no end in sight, or hides itself sinking in a mire of mud.

The rein has to be held tightly, and should not be let it loose. Many subtle rifts have not been closed, nor are the roots uprooted. However much the herdsman tries to gentle the bull by holding the rope, the bull, rendering his effort fruitless, still attempts to break-through towards the wilderness.

Even if the pleasant smell of the sweet-scented grass blows, the nose-string should not be left out. He sees that the way running towards home beckons far away. But he should always be close to the bull. Even at the attractive and delightful blue streams, or green mountain peaks, he should not depart from the bull.

(5) Gentling the Bull

Not even for a moment, the nose-string should be slackened. If not, the bull would break free, and run far into the dust. But when it is tamed patiently, it would docitely follow the herdsman.

Now the bull can freely go through dense forests, mountains or thorny thickets. Or else, it can move through the congested roads clouded in dust. Never does it now run towards other's green-fields. To come and go requires no effort. The herdsman quitely rides on the back of the bull.

Having been patiently tamed, the bull is now admissive. (The dreadful darkness of the bull now appears only above the neck. Other parts have now been changed). Even if it runs right into dust, it does not get dirty. A long and patient gentling ! The herdsman has achieved his supreme fortune. Others can hear well his heroic sound reverberating amidst the trees.

(6) Returning home on the back of the Bull.

Peacefully and without any haste, the herdsman rides home on the back of the bull. The fascinating sound of his flute floats amidst the evening mist. Tune by tune, tone by tone, there pervades the sound of his triumphal and boundless songs. It seems that his melodious sound is announcing his enjoyment of his limitless

satisfaction to the whole world !

Playing his flute, he reaches home through the sky entwined with mist and fog. All at once, the tone turns into a victorious "song of return". Not a single song is there that can be compared with it - not even with a masterpiece of the great poet "Bai-ya".

In the cool and gentle breeze, and through the evening mist, he rides home with joy in his heart. And now, the bull does not tease him as before, running after relish grass.

(7) Bull forgotten - Man remains

On the back of the bull, the herdsman has now reached home. The bull is now forgotten. His mind and body have been tranquillized. Even in the burning hot sun, he can now sleep comfortably. The nose-string has been thrown away under the eaves. What is the use of it now ?

Though the herdsman has brought the bull down from the mountain defile, now the cattle-fold is completely empty. Tools are of no use; and they too are thrown away. Having no attachment towards anything or anyone, and leisurely singing and dancing, he has now become, between the earth and celestial world, his own master.

Since he has now returned, wherever he looks at, he sees home everywhere. Everything and self have now been dissolved away,

and peace overflows through out the whole day. He is now not sceptical of the highest step of the "Entrance to the deep secret". Would it be possible for any being to remain there in this highest peak ?

(8) Both Bull and Man forgotten

The nose-string, the bull, and the man, all these have now been destroyed. The endless blue sky now he sees, is beyond the expression of the power of words. How could snow be there on a red-hot iron ? One should achieve this state, if he wishes to be compared with noble persons in the past.

What a great shame ! Up to now he wanted to safeguard a whole world. But now it is surprising ! No world is there to be preserved. Who else will be able to see this truth, other than those who had already experienced or those who will experience it ?

Just in one stroke, tumbled down the visible space. And collapsed down the both worlds - mundane and supra mundane. Reached is the terminus of the very difficult path.

Over the temple, the moon shines very brightly. Amongst the trees, the sound of the breeze floats further and further away. All rivers returning their waters back again to the sea, flow towards the ocean.

(9) Return to the origin back to the source.

Nature is returned to nature itself. All is completed. Nothing is better than suddenly becoming to a state of being as blind and deaf. He remains in his hermitage without looking out. It is limitless as well as solitary. Rivers flow just as they had been flowing before. And as usual, flowers bloom.

In this great activity there is no room for "to being or not-being". To see or to hear, now he needs not to be one as deaf and blind. Last night a beautiful bird flew towards the sea. Today ... the red aurora of dawn shines in the sky.

Done is what had to be done. Everything has been completed. The clearest awakening does not differ from being as blind and deaf. The way has come to an end. No bird sings. The red flowers shine beautifully, and the fragrant aroma blows everywhere.

10. Entering the market-place with bliss-bestowing hands

"Bear-chested" and "bear-footed" he reaches the market-place with his face clouded with dust and head covered with ashes. But a mighty laugh freely spreads throughout his face. He has no worries in his mind. Without any miracle, the dead trees begin to bear flowers.

In a friendly manner, this friend comes from a foreign country. His features may look like those of a horse or a donkey. But, when he shakes his iron-stick, at once, all doors will be opened for him.

Right against his face, his iron-rod stands straight. With a great laugh spread all over his face, he speaks in Chinese or Mongolian language, which may be a jargon for you. To the one who meets him, the doors of the palace will be opened. He is a stranger who has been constantly with you. But he remains unknown. That's all.

The Explanation

(1) Searching for the Bull

"**Anamataggôyam bhikkhavê Samsârô pubbâkôti na paññâyati**", Monks, from an inconstruable beginning comes this cycle of birth and death (samsâra), and inconceivable is the beginning of it. We have been, so far, transmigrating in this endless "samsâric-journey" with no beginning or end in sight, experiencing immense suffering, pain and distress. Long we have thus experienced stress, pain and suffering; but enveloped in delusion and fettered by desire, we could not even trace our ignorance that lies in our mind itself. Just as the endless unreachable horizon, so is the long long journey we traversed from one existence to another, being born as hungry ghosts and other woeful states, seldom as humans, and very rarely in divine abodes. Yet, not the slightest trace of the sufferings we encountered in our past lives remains in our mind. In this endless and burning journey, the little sensual pleasure we experienced through pleasant sense-objects such as pleasant sights, pleasant sounds etc., clouds our suffering and makes us still to think, due to the inability to overcome delusion and desire, that the suffering in the samsâra is pleasant and desirable.

No end is even visible in this samsâric deserted way to be fared on in the future. The ordinary worldlings, not realizing the true Dhamma, run on ever forward on this painful and terrible way. Having been sunk in a swamp of delusion and a mire of defilements, and being incapable of getting themselves free from this dreadful destiny, they have been tied down by 10 fetters and imprisoned in this samsâra. Yet they are still not even aware of it. But amidst the sense-objects that bring some slight pleasure for them, their mind again and again, floats further and further away.

Incalculable is the journey of samsâra. Even if all the soil of the earth is turned into tiny balls to represent each for one's fathers of the past-lives, so we use up all, but there will still remain more fathers to account for. (Pathavi Sutta - Sanyutta Nikâya). Regarding such perpetual lives of the long past, what is there to be searched for? In this deluded samsâric journey, we fall down, as if we are lame, into the precipice of birth, decay, sickness, death etc. Though unwittingly, living beings, not realizing the non-self nature of these five aggregates, plunge again and again into this round of births and deaths. When wisely looking at, it appears that all attachments, aversions, wriggings and wiggings, singing and dancing and other mundane activities of a worldling who is constantly bound by craving - ("**Tanhâ dutiyô purisô - dighamaddâna samsaram**" - "with craving his companion, he wanders a long long time") are nothing but deceptive struggles. However-happily one sings, all those songs are, in this Noble Discipline - ("**Runnamidam bhikkhave Ariyassa Vinaye yadidam gâtam**") - nothing but cryings, weepings and lamentations made out of the inflammation of craving. And, in this Noble Discipline, dancing, too, - ("**Ummattakamidam bhikkhavç Ariyassa Vinaye Yadidam Naçcam**")¹³ considered as an insanity of the mind.

(2) Seeing the traces

The one, well engaged in both concentration and insight meditation, is able to see the shadows of ignorance, just like a far off mirage. But indulgence in sensual pleasure never leads one to

Nibbâna. If one enters the middle path, no longer can ignorance hide itself. Even if ignorancem misled us by immersing us in the bliss of the 4th formless Brahma-world (Nêvasaññânâsaññâyâtana) continuously for 84000 aeons, or drugged our mind by deceiving us in the pleasure of divine abodes, would it be possible, in the presence of right view, for it to delude us any longer?

Even though one follows the middle path, at the stage of gaining knowledge and vision of what is the path and what is not, an illumination or some other mental image of imperfections of insight may appear, and such mental manifestations seen as a beautiful picture drawn on a screen of ignorance would mislead him so that he, being incapable of deciding the right and the wrong path, might relish such images and consider them to be Nibbâna. So many are there such wrong paths, and other kinds of religious rites and rituals. Identification and abandoning of them is necessary to move-on along the correct path. The worldling who accumulates volitional formations of wholesome and unwholesome actions due to ignorance is conquered by ignorance itself. He behaves so freely due to the fact that the opponent sword of discernment has still not been aimed at the head of his own ignorance.

Many have traversed on this path, but only a few have realized Nibbâna. It is only through ignorance that living beings are generated in the higher realm of Brahma-world, as well as in the precipice of woeful states and other places. Buddhas, Pacceka Buddhas and the noble disciples, all of them have traversed along "the one and only way" of the four foundations of mindfulness. (**Ekâyanô Ayam bhikkhave maggô....**" This is the one and only way to Nibbâna). However, some followers of this path, not being able to realize the true Dhamma, come back again to their usual way leading to birth and death. If the stage of gaining knowledge and vision of what is the path and what is not, is surpassed, and if

one really reaches the fruition of the 1st sainthood (**sôtâpatti phala**), he would never follow a wrong path again.

(3) Finding the Bull

Having surpassed the purification of knowledge and vision of the right path, and having gained other insight knowledges thereafter, he hears the melodious sound of the knowledge of contemplation of reflexion whispering him that the only thing to be done to realize Nibbâna is to discern the three characteristic features of all formations. When he enters the knowledge of equanimity about formations and becomes indifferent and neutral to them, then there arises in him, tranquillizing and appeasing the rigidity of his body and the burning sensation of his mind, some happiness, subtle and peaceful. With the deluded distorted perceptions, ignorance cannot mislead a person for ever. It is not possible to convince to a person without an insight-eye, how the mighty actions of ignorance pierce the heart with the darts of defilements, and how it distorts perceptions showing all formations that are impermanent, suffering, and not-self, as being permanent, pleasant and self.

The conceptual knowledge gained through reading and listening but without any practical understanding is considered to be imperfect. The one contemplating and cutting off, with his supreme mindfulness and wisdom, all sense objects and the phenomena of mind and matter arising through them as impermanent, suffering, not self etc, requires no such conceptual

knowledge. When the three characteristic features are practically and clearly reflected, there arises no attachment or aversion towards sense-objects, so there is peace and happiness in his mind.

**"Yatô yatô sammāsati - Khandhānam Udayabbam
Labatī Pīti pāmojjam - Amātam tam Vijānatam"**

(Dhammapada 374)

"Whenever the rise and fall of the five aggregates is reflected, a great joy and happiness will arise"

This cannot, however, be comprehended without any practical understanding.

(4) Catching the Bull

In order to trace ignorance, he must maintain an untiring and persistent great effort. If not, ignorance-stubborn-very strong-given to becoming-difficult to subdue, will take him into a dream of fairy-world of thoughts and attachments, or else, will make him forget everything by immersing him in a mesh of sloth and torpor.

Mindfulness and wisdom should be constantly well established in his mind. The clefts such as hindrances have not yet been closed up. Nor have the roots been uprooted. Ignorance still makes an effort to generate him in different modes of births, existence, species, stations of consciousness and abodes of beings.

Mindfulness and wisdom should be strictly maintained especially in the presence of the pleasant and enticing sense-objects. The house of becoming makes gestures and beckons him saying, "Come over here, come over here". To restrain all six senses, eye-ear-nose-tongue-body and mind, mindfulness and wisdom should constantly be developed.

**"Sabbattha samvutô bhikkhu
sabba dukkhâ pamuccati"**

(Dhammapada 361)

"The monk restrained all over is freed from all suffering."

(5) Gentling the Bull

In the absence of mindfulness and wisdom, the dust of mental confusion, flurry and other difilements will cloud his mind. This problems no longer exists when it becomes possible to train and concentrate the mind well. Then there arises a mastery of the mind.

When such a mastery of the mind is gained, he can, without any attachment or aversion towards anything or anyone, and also without any affliction, move on along the path safely. Then even a busy place becomes a suitable dwelling for meditation. When he dwells in his own field - ("**Carata bhikkhave sake pettike visayê.....**" Wander monks in your own paternal field. i.e. four foundations of mindfulness), his mind will be well settled in the four foundations of mindfulness, and it becomes stable and still. Then it enters a stage of serenity called "momentary

concentration", and then the mind begins to act effortlessly and involuntarily. With a calm and equanimous mind, he now moves on ever forward seeing the reality of the phenomena of oncoming mind and matter.

The mind thus tamed with a consistent and patient restraint does not now appear frightful dark as before. The external dreadful and black formations have now been dissolved away, and the "inner" mind starts activating only internally. This "internal" mind is the only formation that remains now. With that experience, no defilements such as lust, anger etc. would arise in his mind, even if he makes an effort to generate them forcefully. Hence, fearlessly he can move on anywhere. The mind now becomes absolutely pure; and being taintless, it does not get dirty.

It, detached from the external world, isolates itself leaving aside everything. The mind thus purified, concentrated and filled with discernment, realizing all formations of the entire universe as impermanent, suffering and non - self, experiences a momentary cessation of all formations and thereby sees the complete dissolution of the perception of self. And then he experiences the fortune the greatest - a far exceeding supreme bliss. The sublime heroic melody that emerges from such a fortunate mind echoes within the mind itself. Those having super normal powers would see and hear them well.

(6) Returning home on the back of the Bull.

All wholesome and unwholesome volitional formations depend on ignorance until it is totally eradicated by the fruition of Arahantship. This may be compared to the riding on the bull's back. The mind has now been calmed down, appeased, cooled, and tranquillized by the greatest fortune thus gained. Then he discerns the various kind of sense-objects, and all mental formations derived through them as mental manifestations rising and falling instantaneously. This correct knowledge and vision arising through all sense-objects is emerged continually within his heart. It seems that the supreme bliss generated through the correct vision that had never even dreamt before, overwhelms his world of five aggregates continuously.

He, being adept at such sight of insight, realizing the reality of all formations of the whole three world's, reaches through the intoxicating conventional world, his "home of Nibbâna". And abiding in the fruition of the noble path, he experiences supreme and sublime bliss of Nibbâna. "**Nibbânam paramam sukaḥam**" - "Nibbâna is the highest bliss". Nothing surpasses this supra mundane peace. This cannot, of course, be comprehended with an intellectual knowledge.

Having appeased the burning sensation of defilements, and the inflammation of formations, he pacifies his heart with the cool gentle breeze of Nibbâna. And his mind now does not incline towards the five-fold sensual pleasures, seeing that such pleasures are not worth even a bit of dung.

(7) Bull forgotten - Man remains

The "bull" is nothing but only a part of mental formations. When the mind becomes void, all formations will be completely dissolved away. It is as if we have forgotten the entire universe. The mind and the body both become entirely soft and light, subtle and peaceful, and cool and tranquillized. When such a situation exists, even in the world of formations that kindles the fire of defilements, he can now be "in a deep sleep whilst being awake".* The 37 enlightenment factors used for this restraint, after becoming a tranquillized state of his mind, remain and lie silently by a side.

The heart is completely empty and nothing can remain there in that emptiness. And having been shattered all bondages that had been so far spread throughout the entire universe, the mind, like the empty space between the earth and divine abodes, is now filled with complete nothingness. No regulator is there in that "universal emptiness".

Like a pebble sunk into water, the world of five aggregates submerges in the Nibbânic-bliss. There remains only the "house of Nibbâna". All formations have been dissolved away. Self or the perception of self has completely been ceased away. The Nibbânic-bliss bubbles and overflows like a fountain sounding "Oh what-bliss, oh what-bliss". He holds no doubts about the "**Anupâdisêsa Nibbânadhâtu**" (the Nibbâna-element with no residue is left) which becomes eternal after the final passing away of an Arahant.

The mind that had been continuously active accumulating mental formations due to ignorance has now, having experienced the cessation of ignorance, turned into a simple empty awareness.

(i.e. He behaves actively just like an ordinary man; his liberated "inner" mind remains calm, still and completely unaffected with the external world or with his five aggregates).

That simple awareness depends on the "kammic" formations of the previous life which generated the re-birth linking consciousness. And with the cessation of that "kammic" power, that simple awareness, too, will be ceased away for ever. Thereafter, never again will a rebirth linking consciousness arise. He has no doubts whatsoever about the cessation of consciousness or the cessation of becoming. In that emptiness there exists no perception of beings or any other formations. How can any other mental formation remain there within that total cessation of all formations.?

(8) Bull and Man both forgotten

He is now capable of shattering and destroying the path like the nose-string, the cause of suffering like the bull, and suffering like the man, as if a large bomb is dropped. Then it appears only an immaterial state of emptiness, devoid of all mental images of forms, and the all perceptions of matter and resistance. It is boundless and it akin to the empty universal space with no beginning or end. In that emptiness the whole universe is completely dissolved away and there exists only the space. Not a single image of forms appears within the mind. The authenticity of this could be realized only through experience.

So far, the whole three worlds were there for him to embrace with the idea of "me and mine"; hence he had to keep on safeguarding them continuously. When the idea of "I am" (**Asmimâna**) is completely destroyed, which world would

remain there to be protected ? When this situation is compared with his past, he would really feel ashamed of his deception that he had in his mind. When everything including Nibbâna is relinquished ("**Patinissaggânupassi Viharati**" - when contemplating relinquishment), then there can remain no formations either conditional or unconditional within the mind. Then all attachments and clingings towards everything are totally ceased away. This may not be comprehended by a person having no pragmatic vision.

The universal emptiness now appearing, too, is simply a very subtle mental formation that would mislead one to assume it to be "the end". But this is the deepest point of ignorance. This too is impermanent and not-self. When this is realized with his supreme wisdom, this universal emptiness at once collapses down. All dualities including self and non-self are destroyed once and for all. This is the end of this supra mundane path.

The mind now always shines like the cold luminous moon full of soft light. Visible are all enticing and charming sense-objects in the world as before. The streams of simple consciousnesses emerging through sense impingements simply flow, rising and falling. But no other mental formations are produced within the mind involuntarily.

"Ditthê ditthamattam bhavissati, sutê sutamattam bhavissati....." In reference to seen, there will be only seen. In reference to heard, there will be only heard" and so on, with regard to the other senses.

(9) Return to the origin back to the source

Having relinquished all attachments and bondages the mind remains completely unaffected, and it isolates itself from the external and internal world of five aggregates. All have been completed; there is nothing more to be done. The one, born blind and deaf, experiences no mental formations arising through visible or audible objects. When one is detached from everything after destroying all bonds, his mind, as if he suddenly becomes blind and deaf, just remains at the stage of simple awareness of sense-objects, without producing mental formations to perceive them as good-bad-beautiful-ugly etc.

"Ditthê ditthamattam..... Sutê Satamattam....."

This mind called - "**Akuppâ cêtô vimutti**" the unshakable deliverance of the mind, does not come out of the heart and constantly resides within the heart itself. The heart is its own residential hut. Then the external world, and the other consciousnesses arising through the contacts of sense-objects, all become external to this mind. This liberated mind has no object-no limit-no arising and no falling. It just leisurely remains there detached from the whole universe for ever. Therefore, it is alone and unlimited. Whenever the impingements of sense-objects are there, the streams of simple consciousnesses just arise and fall without producing no other mental formations involuntarily. Whatever the things there had been in the world, they all exist as before. The difference is that just a simple awareness remains alone completely unaffected and detached from all conventional realities. The five aggregates continue to rise and fall as usual. This liberated mind simply remains alone as a separate entity. Though they are inter-related, they remain and function separately.

Dualities such as "self-non self, good-bad, beautiful-ugly" etc. are

no more there in the mind. Therefore, he can now fearlessly look at any sense-objects. In the past -yesterday- there were some deceptive mental formations such as good - bad etc. in the mind. But today all such things have been slipped off and only the luminous simple awareness remains.

"**Sabbatô pabham**" luminous all around....."

Through the four reviewing knowledges that arise spontaneously at the time of realizing the final path and fruition, or thereafter, a knowledge arises in him realizing that "**Khînâ jâti, vusitam brahma cariyam, katam karaṇîyam, nâparam. ittatthâyâti pajânâti**" - birth is now destroyed, the holy life has been led, done what had to be done, there is nothing more to do". Within this unshakable deliverance of the mind, no mental formations glide through sense-objects as before, for it remains alone after destroying ignorance that clouded the sufferings so far experienced by perceiving sense-objects as "good-bad, me - mine" etc. and by getting entangled with such objects and thereby accumulating mental formations. Therefore, mental formations have now become absolutely silent. Only the pure delightful and simple awareness radiates brightly. When he peers into this "inner" mind with the "surface or outer" mind of it, he sees that not even a slight trace of lust, anger or delusion is left there.

Also he realizes that the liberated mind and the tranquillized virtue, tranquillized concentration, tranquillized wisdom and the tranquillized deliverance, all of them have now become into one and the same phenomenon. Then there arises in him a supreme happiness calm, cool and peaceful.

(10) Entering the market-place with bliss bestowing hands

Free of all taints and defilements such as dishonesty, deceitfulness, hypocrisy, treachery etc, he now becomes a "totally open-hearted" person having no difference between his "inner" and "outer" mind. Step by step he comes closer and closer towards "**Anupâdisêsa Nibbâna**" (Nibbana element without any substratum), and his feet are "opened" as they are not covered or shackled by any bondage. He moves on along a supreme path in order to lead others towards Nibbâna. He now moves into society. He comes across worldlings whose minds are filled with perceptions that are really worthless, and he sees various intoxicating sense objects that would cover one's mind with the dust of defilements. Without any attachment or aversion towards them, he moves on happily. "**Santusitattâ thitô**" - owing to his release and happiness, he is steady. Such objects no longer trouble his mind. The objects once he perceived as ugly, disgusting and loathsome, and thereby becoming resentful are now look like trees with full of blossoms because they now effortlessly show him the reality in them. And he can now look at them as he wishes, either repulsively, or with equanimity.

"Sô sacê âkankhati patikkulê Appatikkûla sannî Vihareyyanti, appatikkûla sannî tattha viharati....." In the presence of what is loathsome, if he wants, he remains percipient of unloathsomeness....."

He thus comes, not from a world of sensual pleasure (**Kâma bhûmi**), a world of forms (**rûpa bhûmi**), a world of immaterial (**arûpa bhûmi**) but from a supra mundane world (**apariyâpanna bhûmi**). He does not resist anybody or anything, but he is always equanimous and friendly to all. His features may not be so pleasant, but when he shakes his Dhamma-wand, the palace doors

of Nibbâna will be opened for him. He then enjoys the Nibbânic-bliss.

That Dhamma-wand with a clear knowledge of realization is not curve, but very straight. The flow of Dhamma comes, with a clear knowledge of understanding, straight from his heart. They are not mere perceptions, but the true Dhamma apparent in his heart. What he says with a delightful heart may not be easily understood, for it may be so profound to be comprehended.

"Paññâvatô ayam dhammô, nayam dhammô duppañña"
- "This Dhamma is for one who endowed with discernment - not for one whose discernment is weak". The door of the palace of Nibbâna will be opened for anyone who meets him within his own mind. He is a stranger who has been always with you, but you may not aware of him, because of your own ignorance.

That's all.